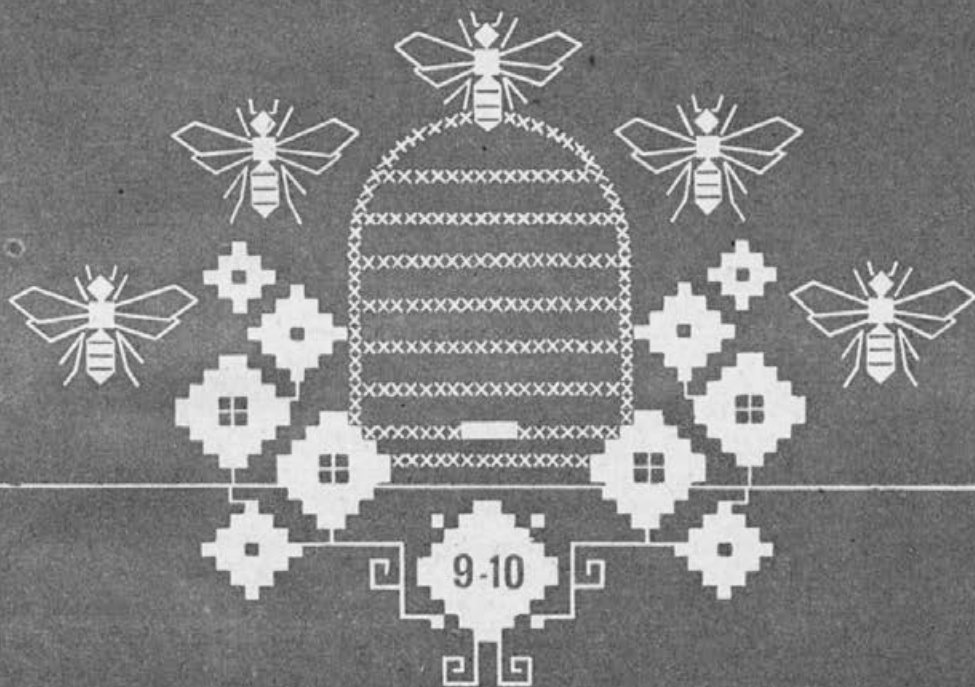

1954

✓ ALUVENSKI
ČEBELAR

SLOVENSKI ČEBELAR

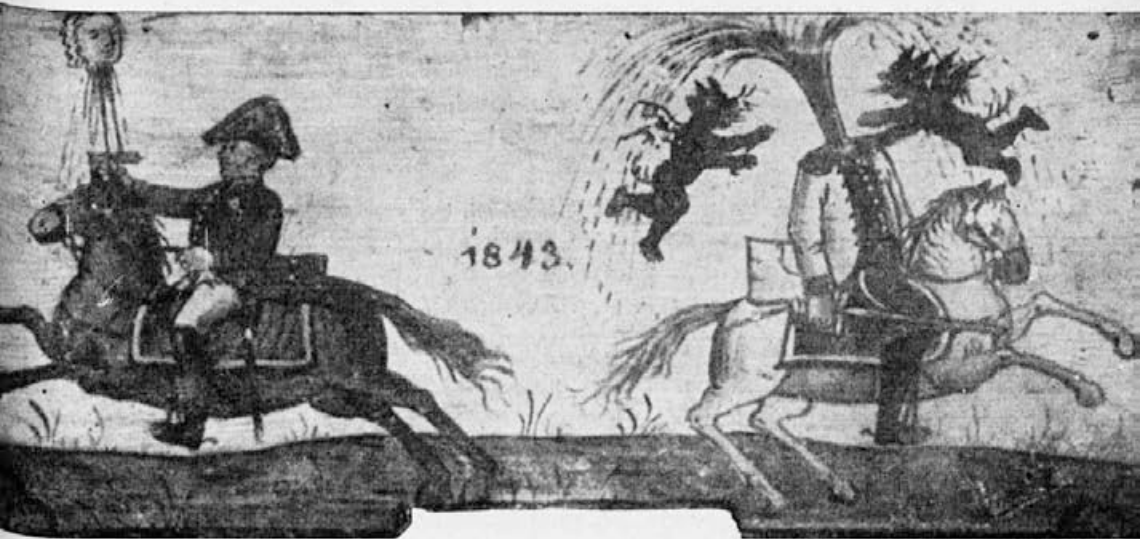
GLASILO ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV ZA SLOVENIJO

ST. 9-10 — LJUBLJANA, 1. OKTOBRA 1954 — LETNIK LVI

VSEBINA

Franc Robida: Prezimovanje čebel v medišču ali plodišču?	209
Mav: Deset zapovedi za uspešno prezimljenje čebeljih družin	214
Franc Cvetko: Prezimovanje čebel na medu jesenske rese	215
Dr. L. Kocjan: Bolezni odraslih čebel in prezimovanje v letu 1953—1954	217
Franc Farazin: Popravite stare panje, da bodo sposobni za prevažanje!	222
Višnjegorski: Prispevek k vprašanju o parjenju matice s trotom	224
Savinjska: Znamenja na panjih	225
Josip Dolenc: Premično dno	228
Franc Cvetko: Prenehajmo s slepomišenjem in pogledimo resnici v oči!	250
Leopold Stanek: Zimske pravljice (Pesem)	252
Vlado Rojcek: Zakaj se čebele med prevozom zaduše	254
Jože Stabčej: Stari zapisi o čebelah in čebelarstvu (Nadaljevanje)	238
C. K.: Več medu v naše gospodinjstvo!	242
Josip Pirnat: S pota v pašo	243
OPAZOVALNICE:	
Poročilo za julij in avgust	244
OSMRTNICE:	
Janez Kocman, Janez Zupani, Anton Pivk, Ivan Vrtačnik	246
POSVETOVALNICA:	
Odgovori na 3., 4., 5., 6. in 18. vprašanje. — Vprašanja: Zavarovanje. Kako naj se ubranim čebeljega ropa?	248
MALI KRUHEK:	
Drža matice med petjem — Duh matičnikov — O naši sivki — Se o zažičevanju — O izboljšanju čebelje paše — Zveplanje satja	250
NASA ORGANIZACIJA:	
Poročilo o III. rednem občnem zboru ZCDS	252
Dopisi: Čuden račun — Opozorilo — Statistika članstva	256

List izhaja v začetku vsakega meseca. Izdaja ga »Zveza čebelarских društev« v Ljubljani, Miklošičeva cesta 28. Tiska Triglavska tiskarna v Ljubljani. Odgovorni urednik Vlado Rojcek. Letna naročnina za člane 300 din, za nečlane in inozemstvo 450 din. Posamezna številka stane 45 din. Številka čekovnega računa pri Narodni banki v Ljubljani: 601-T-298.

PREZIMOVANJE ČEBEL V MEDIŠČU ALI PLODIŠČU?

FRANC ROBIDA

Prelital in pregledal sem skoraj vse letnike Slovenskega čebelarja, posebno one iz povojnih let, toda prav nikjer nisem našel odgovora na vprašanje, kaj je boljše, ali prezimovanje čebel v mediščih, ali prezimovanje v plodiščih. O prezimovanju v medišču je obširneje pisal tov. Jelovčan v Slovenskem čebelarju 1949, str. 121, o splošnem zazimovanju pa tov. Rac v Slovenskem čebelarju 1953, str. 295, medtem ko so se posamezni pisci mesečnih čebelarskih opravil le mimogrede dotaknili enega ali drugega načina prezimovanja.

Gotovo imata oba načina svoje dobre in slabe strani, zato pa tudi svoje zagovornike in nasprotnike. Marsikateri čebelar je poskusil prezimovati čebele v mediščih, a je s tem kmalu prenehal, in danes zopet prezimuje v plodiščih. Mnogo pa je takih, ki stalno prezimujejo v mediščih. Kaj pa nas je pravzaprav pripravilo do tega načina prezimovanja?

Nekateri so prepričani, da uhaja toplota iz plodišča v nezasedeno medišče, kjer se brez koristi zgubi. Družina, ki torej prezimi v medišču, si vso to toploto prihrani, razen tega pa greje še družino nad sabo, seveda, če je ta zazimljena v plodišču. Če prezimujejo čebele

v medišču, jih zimsko ali zgodnjespomladansko sonce ne izvabi prehitro iz panjev. Končno je prazno satje, ki ga zaradi oddaljenosti čebelnjaka ne moremo odnesti domov ali ga sploh ne moremo hraniti v omari, ker je nimamo, pod stalnim nadzorstvom čebel in kolikor toliko zavarovano pred veččami.

Sedaj si pa oglejmo priprave, ki so potrebne za prvi ali drugi način prezimljenja!

Za prezimovanje v mediščih je vsekakor treba več priprav kot za prezimovanje v plodiščih. Po navodilih tovariša Jelovčana moramo najprej odstraniti prazno satje iz medišča, kakor tudi matično rešetko, nakar prestavimo v medišče vse sate iz plodišča z družino vred. Namesto matične rešetke potisnemo v panj desko ali lesonitno ploščo, ki visi na nosilcih za matično rešetko in seže toliko niže, da lahko zapremo medišče s spodnjim (večjim) okencem, plodišče pa z zgornjim. Vložena deska se seveda ne sme dotikati sprednje končnice panja, pač pa mora biti med obema 2—3 cm presledka. V plodišče damo še primerno pokončno desko, ki jo porinemo do kvačic, tako da nastane med njo in prednjo steno nekak preduh. Prazen prostor za desko zatlačimo z oblanci, papirjem ali slamo ter zapremo z okencem. V tem primeru seveda ne moremo obdržati v plodišču rezervnega satja, pač pa lahko vložimo lepenko za hitrejši prvi pregled čebel in čiščenje dna, a tudi pitanje s pločevinastimi pitalniki je možno, ker je med spodnjimi letvicami satnikov in vloženo desko dovolj prostora.

Če hočemo pustiti v plodišču prazno satje, da bi ga nam čebele obvarovale pred veččami, moramo položiti desko, s katero smo zamenjali matično rešetko, kar na zgornje letvice satnikov. Pitanje iz pitalnikov v medišču sedaj ni možno, a tudi z okenci bomo imeli težave, ker bo zgornje prenizko, spodnje pa previsoko. Da zabranimo čebelam uhajanje za okenca, si moramo pomagati s primernimi letvicami. Zato je skoraj bolje, da matično rešetko prekrijemo z deščicami in jo odmaknemo za dva centimetra od sprednje stene panja, pač toliko, da imajo čebele prehod do žrela. Paziti moramo seveda, da nam zaradi tega rešetka ne bo delala ovire pri vlaganju slamnice za okenci. Žrelo v medišču ostane zaprto, razen tega ga še dobro zadelamo od znotraj, posebno če ima panj begalnico.

Tako zazimljenje je zelo priporočljivo za spodnjo vrsto panjev, ima pa seveda tudi slabe strani. V mediščih se nabere kake zime obilo mrtvic, ker jih čebele ne odnesejo iz panja. Te leže med sati na tleh, večinoma v zadnjem delu panja in pri okencu. Zaradi slabega obtoka zraka tako zazimljeni panji pogosto močijo, pojavi se plesen na

satju in mrtvicah, plesnivi zadah kvari zrak v prezimovališču in vznemirja čebele.

Skoraj odveč bi bilo opisovati zazimljenje v plodišču, saj je dobro znano vsakemu čebelarju. Tudi tako zazimovanje zahteva nekaj dela. Predvsem je treba matično rešetko očistiti nepotrebne zadela-vine in vseh voščenih prizidkov, s čimer nam bo spomladansko pre-gledovanje družine zelo olajšano. Zato jo je seveda treba vzeti iz panja, po očiščenju pa spet postaviti na prejšnje mesto, jo prekriti z deščicami ter vrh deščic položiti nekaj časopisnega papirja in slam-nico. Jasno je, da mora iti satje iz medišča v za to določeno shrambo, ki je varna pred škodljivci.

Slabe strani tega načina prezimovanja bi bile uhajanje toplote v medišče in zgodnje izletavanje čebel. Uhajanje toplote se da kolikor toliko omejiti s skrbnim zadelanjem matične rešetke. Da bi pa zimsko ali zgodnjespomladansko sonce ne izvabilo prehitro čebel iz panjev, zasenčimo žrela od zunaj tako, da privijemo brade, ali še bolje od znotraj tako, da potisnemo pod sate drugo ali premično dno. Mimo-grede naj omenim, da sem dvojno dno preizkusil to zimo tudi sam in se je odlično obneslo.

Mislim, da ne bo odveč, če malo razmotrimo, kaj je potrebno za dobro prezimljenje čebeljih družin. Glavni pogoji so dobra in zdrava hrana, mir in pa toplota v panju. Za pravilno hrano in mir mora skrbeti čebelar, o toploti pa lahko rečemo, da je odvisna od velikosti prezimujoče gruče čebel. Čim več je v gruči čebel, tem lažje je ogrevanje prezimovalnega prostora. Če zazimimo kako manj živalno dru-žino, ji moramo pač prostor zmanjšati s pregradno desko.

Pri družinah, ki so bile zazimljene v prevelikem prostoru, v prostoru, ki ga ne morejo ogrevati, najdemo vedno plesnivo satje in vlažne stene, često pa tudi mokre čebele. Peščica čebel ne more ogrevati velikega prostora. Hlapi, ki prihajajo iz gruče, se zgoste že v njeni neposredni bližini in se vlegajo na čebele, ki sestavljajo plašč. V zoženem ali s čebelami močno zasedenem plodišču se toplota dvigne, hlapi odhajajo skozi žrelo, ovlaži se le brada.

So pa še drugi vzroki, ki imajo za posledico močenje panjev, plesnitev satja in nabiranje vode ali celo ledu na vratcih.

Če smo jeseni kasno krmili, hoteč dopolniti zimsko zalogo, in čebele niso mogle že tedaj izločiti odvečne vode, store to pozimi. Zaradi močnega izhlapevanja se toplota v panju zniža, hlapi se zgoste v vodne kapljice, te pa se obesijo na stene in satje. Vlaga se torej nabira le na ploskvah, kjer se mráz in toplota neposredno stikata.

Kakor se zastonj trudijo mizarji, da bi naredili taka okna, ki se pozimi ne bi rosila in ne bi les zaradi vlage gnil, tako se tudi čebelarji brezuspešno borimo proti našemu najhujšemu zimskemu škodljivcu — vlagi v panjih. Pri tej borbi pa so si v laseh zagovorniki toplega odevanja družin in oni, ki so prepričani, da je opaž v panjih sploh nepotreben. Prvi menijo, da se mokrota in plesen pojavljata takrat, ko družine niso dovolj temeljito in povsod enakomerno izdelane. Drugi pa nasprotno, da takrat, ko so čebele toplo odete in je zaradi tega razlika med zunanjo toplino in toplino v panju prevelika. Pravzaprav imata oba tabora vsak svoj prav. Saj se vlaga pojavlja pri tople izdelanih, kakor tudi pri nezadelanih panjih. Vsekakor pa porabijo slabo izdelani panji več hrane, kar seveda zopet govori v prilog toplemu izdelavanju panjev. Nekateri zopet trdijo, da je močenje posledica slabega obtoka zraka (ventilacije). Morda ta trditev ni brez vsake podlage, toda kako naj uredimo ventilacijo pri družini, ki prezimuje v medišču, ko je še družina, prezimujoča v plodišču, nima dovolj. Če bi odprli ameriško žrelo v celoti, ali naredili prepih in spustili iz panja še ono malenkost toplote, ki jo ima družina, bi najbrž s tem dosegli ravno nasprotno. Zaradi ohladitve (pa tudi vznemirjanja) bi družina zaužila več hrane, kot bi je smela, in s tem kaj hitro zašla v oni začarani krog, iz katerega ni pravega izhoda. Ta krog ima tele komponente: hlad v panju — močnejše uživanje hrane — preobremenitev črevesja — razrahljanje zimske gruče zaradi odhajanja čebel na trebež (griza) — hlad v panju zaradi razrahljanja zimske gruče — zopet močnejše uživanje hrane itd. itd.

Ne pomaga torej nič drugega, kot čakati do prvega izleta in tedaj na hitro prezračiti panje, osušiti stene, tla, vratca in slamnice, ali jih po potrebi tudi ogreti s toplo opeko.

Povrnimo se zopet k prvotni temi in si oglejmo še slabe strani prezimovanja v mediščih!

Marsikomu je zoprno jesensko prestavljanje družin v medišča, izvlačenje matične rešetke, vstavljanje nove ločilne deske in vse ostalo, kar je s tem v zvezi. Nekoč se mi je dogodilo, da so se čebele po prestavitvi v medišče preselile nazaj v plodišče, kjer je bilo prazno rezervno satje. Pravočasno sem jih spravil nazaj v medišče, žal pa potem tega panja nisem več pregledal. Pri spomladanskem pregledu sem našel nekaj čebel z matico vred mrtvih na tleh plodišča, medtem ko je preostanek družine prezimil v medišču, seveda brez matice. Mogoče je pri prestavljanju, kakor tudi pri kasnejšem preurejanju panja, ostala matica v plodišču in ga ni hotela zapustiti. To je vse-

kakor edinstven primer, ki ga ne smemo posplošiti, gotovo pa je, da pri takem jesenskem prestavljanju prav lahko pride panj ob matico, bodisi po čebelarjevi krivdi bodisi zaradi vznemirjanja čebel.

Nič manj zoprno ni spomladansko nameščanje matične rešetke v panje, posebno pri količkaj živalnejših družinah, kjer se gruča čebel nabere na notranji strani sprednje končice panjev. Preden jih preženeš v plodišče, lahko dobiš precej pikov in potrafiš mnogo časa.

Obakrat, jeseni in spomladi čebele vznemirjamo, posebno jeseni, ko jim razdremo zimsko gručo, če smo z zazimovanjem kolikor toliko zakasnili. Razen tega pa ohlajamo gnezdo in satje, posebno spomladi, ko je toplota tako zelo potrebna. Ne vem, če je kje kak AŽ-panj, v katerega bi porinili matično rešetko, ne da bi nam bilo treba odstraniti satje iz medišča, pa čeprav rešetko še tako lahko premikamo po nosilcih. Teža satja le kolikor toliko upogne železne palice in rešetka nikakor ne gre v panj. Treba je vse sate zložiti iz medišča na kozico, kjer se ohladi, pa naj potem prestavimo družino v plodišče ali nazaj v medišče.

Obtok svežega zraka je v medišču zelo pomankljiv. Naravna posledica tega je mokrota v panju in plesen na satju. Da je odstranjevanje mrtvic dostikrat otežkočeno, sem pa že omenil.

Satje v plodišču, ki naj bi ga čebele obvarovale pred veččami, je često brez ovir dostopno tem škodljivkam. Kaka družina, ki je bila morda že jeseni dokaj močna, na pomlad lahko tako oslabi, posebno če smo zazimili le staro žival, da ne more ubraniti pred veččami niti svojega satja v medišču, kaj šele satje v plodišču. S potrebščinami za prezimovanje dobi AŽ-panj, ki ima tako in tako že precej sestavnih delov, še enega ali dva dela več, o katerih mora čebelar dobro vedeti, kam spadajo, zlasti če nima vseh panjev izdelanih po isti meri.

Vzrok neuspehov pa je včasih tudi nepravilno zazimljenje, prevlažno podnebje in preobilica megle. Uspešno utegnejo prezimiti čebele v mediščih, ako stoji čebeljak na odprtem polju, torej na prostoru, ki je pozimi izpostavljen vetrovom, če se le panji v skladih dobro stikajo in so tako zadelani, da ni prepaha med njimi.

Hotel sem popolnoma objektivno primerjati dobre in slabe strani obeh načinov zazimovanja, toda bojim se, da mi ni to popolnoma uspelo. Z zazimovanjem v mediščih sem imel kako leto prav slabe izkušnje in, ko sem govoril o tem z drugimi čebelarji, so mi isto zatrjevali. Zato se ne morem ubraniti pomislekov proti temu načinu prezimovanja čebel. Želel pa bi, da bi se oglasili še drugi in povedali svoje mnenje. To bo gotovo zanimalo širši krog naših bralcev.

DESET ZAPOVEDI ZA USPEŠNO PREZIMLJENJE ČEBELJIH DRUŽIN

M A V

1. V juliju, najpozneje pa pred jesensko pašo, uredimo plodišča! Iz njih poberimo vse nedodelane satnice in jih zamenjajmo z mladim satovjem! Sploh glejmo na to, da je v plodišču čim lepše satje s čim manjšim številom trotovske celice.

2. V krajih s slabo jesensko pašo prepeljimo čebele na ajdovo pasišče! Če ostanemo doma, moramo s spekulativnim pitanjem dražiti matice, da ne prenehajo zalegati. Le mlade, pozno izvaljene čebelice so porok za dobro prezimljenje in dober spomladanski razvoj čebeljih družin.

3. Najpozneje v septembru zamenjajmo vse slabe matice z rezervnimi, v kolikor niso tega družine že same napravile s preleganjem. Slabe družine je treba združiti.

4. Po končani jesenski paši pregledjmo čebelje družine, jih steh-tajmo in skušajmo z zamejavo medenega satja težo plodišča spraviti na 10—15 kg! Istočasno očistimo okenca, matično rešetko in notranjost panja raznih prizidkov in zadelavine!

5. Po pregledu in ureditvi plodišča izpraznimo medišča! Nekaj z medom napolnjenih satov spravimo v omaro ali v prikladen zaboj kot rezervo za spomladansko dodajanje, ostale pa iztočimo in vrnimo družinam, da jih očistijo. Suho satovje denimo v omaro, kjer ga za-žveplajmo! Še pred dopolnitvijo zimske zaloge, odvezemimo iz medišč očiščene sate in jih prav tako shranimo v omari!

6. Najpozneje do konca oktobra, če le mogoče, že v septembru, ako imamo sladkor doma, dodajmo vsaki družini 3—4 kg sladkorja v raztopini 1 : 0,7 (1 kg sladkorja na 0,7 l vode)! To napravimo tudi tedaj, če je bila dobra jesenska paša.

7. Istočasno, ko odstranimo pitalnike, namestimo na dno panjev impregnirano lepenko!

8. Do konca oktobra morajo biti vse družine pripravljene za zimo, vendar počakajmo z odevanjem do nastopa hujšega mraza! Ko pritisne mraz, družine dobro zapažimo s časopisnim papirjem in slamnatimi blazinami! Stike med panji zadelajmo in žrela zožimo, da preprečimo rovkam dostop v panj.

9. Pozimi ne odpirajmo čebelnjaka in ne motimo čebel med njihovim zimskim spanjem!

10. Prvi izletni dan v februarju izkoristimo za bežen pregled čebeljih družin! Pri tem skušajmo ugotoviti, ne da bi imeli panje predolgo odprte, stanje hrane in zalege. Če smo namestili jeseni na dno panjev podloge, jih izvlecimo, preglejmo in očistimo, nakar jih porinimo zopet nazaj v panj! Glede na položaj drobirja in število mrtvic na lepenki lahko sklepamo o ostalem stanju družine, ne da bi premikali satovje. Družine moramo po izvršenem pregledu znova prav dobro odeti.

Če bomo tako ravnali, bodo čebele družine dobro prestale zimo, ob dobri negi spomladi pa se bodo hitro razvile v močne plemenjake, s katerimi bomo imeli veselje skozi vse leto, če bo količkaj ugodno.

PREZIMOVANJE ČEBEL NA MEDU JESENSKE RESE

FRANC CVETKO

Lani sem zazimil svoje čebele, kakor sem že poročal v prejšnji številki Slovenskega čebelarja, izključno na medu jesenske rese. Ta med je na videz redek in tekoč, v resnici pa zelo gost, vendar se v satju ne strdi. Ko teče iz točila, opazimo v curku kepe, ki so dokaj podobne želatini.

Po 32 letih čebelarjenja še nikoli nisem zazimil tako močnih družin kakor lani. V vseh panjih so čebele podsedale, v mediščih pa zasedale po 7—8 ulic. Tudi toliko hrane nisem še nikoli pustil čebelam za zimo kakor tokrat. Vsak panj je imel v plodišču najmanj 14 kg medu. No, saj drugače niti ni moglo biti, kajti med se ni dal in ni dal iztočiti.

Skrbelo me je, kaj bo spomladi, kje bom dobil prazno satje, da ga bom zamenjal za polno, če družine medu ne bodo porabile. »Nič si ne beli glave!« sem si prigovarjal. »Boš že kako prisilil čebele, da bodo spravile s poti medeno zalogo, ki jo imaš v panjih in v omari.« Čez zimo bi bilo seveda bolje, da bi si ne obremenjevale preveč svojih želodčkov s tem medom, ker se mi je zdel za zimsko hrano neprimeren. Pa me je potolažil tovariš Edo, ki je že večkrat prezimil čebele na takem medu, češ nič se ne boj, boš videl, da bo vse v redu.

Mesca marca sem bil pri svojih sorodnikih v Zabukovici na Štajerskem. Kar dobim od znancev pismo s pozivom, da naj takoj pridem v Ljubljano, ker so se moje čebele ob spomladanskem izletu nekam

čudno otrebile. Takoj sem se usedel na vlak in se še isti dan odpeljal. Ko sem šel drugi dan pogledat čebele pod Šmarno goro, sem že od daleč opazil, da so panji zelo ponesnaženi in da je pred čebelnjakom vse polno mrtvic. Ker je bilo vreme primerno toplo, sem sklenil, da bom vsak panj posebej odprl ter ga očistil drobirja in mrtvic, kolikor jih je pač še ostalo v panjih. Tega pa nisem napravil, ker so bile družine še vedno tako močne, da je bil prostor pod palicami naravnost nabit s čebelami in žrel od zadaj skozi panj sploh ni bilo videti. Čebele so bile tudi precej srdite in napadalne. Pri najmanjšem gibu so se takoj zakadile vame ter me pošteno oklale. Sicer pa čiščenje dna niti ni bilo potrebno, ker so čebele že same znosile drobir in mrtvice iz panjev. Zato sem družine toplo odel in jih pustil pri miru v prepričanju, da ne bo nič hujšega.

Čez kakih 10 dni sem bil zopet pri čebelnjaku. Tedaj pa sem v svojo žalost opazil, da je vsaka družina zgubila nad polovico čebel. Tudi pročelja panjev, ki sem jih bil prej očistil s sodino raztopino čebeljega trebeža, so bila znova ponesnažena. Iz tega sem sklepal, da ni bil griže kriv zgolj med, ampak da je moral biti ta pojav v zvezi z nosestavostjo. Pri vsem tem pa se mi je čudno zdelo tole: Jaz in še trije drugi tovariši smo imeli skozi vse leto čebele na isti paši in smo jih tudi na isti vrsti medu zazimili. Prezimile pa niso vse enako, čeprav ni bilo med našimi čebelnjaki večjih razdalj. Medtem ko so družine dveh tovarišev tako kakor moje po obilnem trebežu spomladi zelo oslabele, so ostale družine tretjega tovariša skoraj neprizadete. To se pravi, da so bile njegove čebele popolnoma zdrave, a kako je to mogoče, ko smo bili vse leto skupaj in posojali drug drugemu tudi satje. Zakaj se niso okužile od naših, če je nosestavost tako nalezljiva bolezen kakor malokatera druga?

Oslabele čebelje družine so se kasneje kaj hitro popravile. Sedaj so vse v redu in ni opaziti pri njih nobenih sumljivih znakov. Na samem resjevem medu pa si jih ne bi upal več prezimiti. Saj se ne bi mogel znebiti vso dolgo zimo skrbi, kaj bo z njimi ob prvem spomladanskem izletu. V hudih zimah, ko se morejo čebele otrebiti šele po daljšem priporu, je ta med vsekakor pretežka hrana zanje. Če bi bil mešan s sladkorjem ali kakim drugim lažjim medom, pa bi se morda dobro obnesel. Vsiljuje se tudi vprašanje, kako bi bilo s čebelami, če bi šli lansko jesen z njimi na Primorsko, kjer bi se lahko vsaj enkrat vsakih 14 dni spreletele. Ali bi potem prav tako prišlo do izbruha nosestavosti, če bi imele kal te bolezni že prej v sebi?

BOLEZNI ODRASLIH ČEBEL IN PREZIMOVANJE V LETU 1953—1954

DR. L. KOCJAN

O veliki škodi, ki jo je povzročila letošnja dolga zima našim čebelarjem, smo zvedeli tudi od opazovalcev, ki Zvezi redno pošiljajo poročila o paši in donosu.

Opazovalnica v Rogatcu je javila, da je letošnja zima naredila več škode kot najhujša zima leta 1929. V nekaterih čebelnjakih je padla četrtina družin, pri drugih celo polovica, čeravno so čebele imele še dosti zimske hrane. Družine so umirale po mnenju opazovalca zaradi tega, ker je bilo premalo ugodnih dni za izlet in trebljenje. Čebele so bile prisiljene otrebiti se kar v panjih.

K temu poročilu je potrebno takoj uvodoma pojasniti, da lahko povzročča grižo, ki se pojavlja v zgodnjih pomladanskih mescih, tudi okužba s povzročitelji nose mavosti. Žal, da iz tega področja nismo prejeli mrtvic v preiskavo. Zato ne moremo z gotovostjo trditi, da je bila tamkaj griža posledica nose mavosti, sodeč po dosedanjih preiskavah materiala iz raznih krajev Slovenije pa bi bila taka domneva upravičena.

Opazovalec iz Žerovnice-Postojna poroča, da je bila zima izredno huda, da takega mraza že ni bilo od leta 1929. Čebelarji, ki niso krmili ali so nezadostno krmili družine v jeseni, imajo, kakor pravi poročevalec, precejšnje izgube. Padlo je okoli 40 odstotkov družin.

Na vprašanje, koliko škode je v teh krajih pripisovati nose mavosti, ni mogoče niti približno odgovoriti, ker tudi od tamkaj nismo prejeli mrtvic v preiskavo. Opazovalec pripisuje vso škodo nezadostni zimski zalogi in nezadostnemu krmljenju. Zaradi hude zime naj bi poginile družine tudi na področju opazovalnice Ljutomer-Cezanjevci. Samemu opazovalcu je uničil ostri mraz tri panje, kljub temu da so imeli dovolj medu.

Oba kraja ležita okoli 150 km vsaksebi. Postojenski okraj je znan po svojih mrzlih zimah, vendar opazovalec iz Postojne ostrega mraza ne omenja.

Opazovalnice iz krajev Krka-Stična, Novo mesto, Dražgoše pa kar po vrsti navajajo kot vzrok umiranja čebel grižo. Opazovalec iz Preddvora pravi, da mu je umrla ena sama družina, ki se ni mogla pravilno premikati za medom, da pa je »po panjih pustošila griža«. Opazovalec iz Dražgoš pripominja, da mnogi čebelarji v okolici tožijo o griži in velikih izgubah, kljub temu da so jeseni dodajali sladkor.

Opazovalnica Breg-Tržič javlja, da so po 18. februarju čebele začele postajati vedno bolj nemirne in da več čebelarjev v okolici govori, da jim je nosema uničila nekaj družin. Iz zadnjega poročila posnemamo, da ima opazovalnica pojave nose mavosti le bolj za govorice čebelarjev in da ne pripisuje tem govoricam posebne važnosti. Odkod te govorice, nam je znano. Nekateri čebelarji iz okolice opazovalnice Breg-Tržič so poslali mrtve čebele v preiskavo bakteriološkemu zavodu, kjer je bila v mnogih primerih ugotovljena nose mavost.

Da bi čebelarji imeli čim več koristi od opazovalne službe, bi bilo po mojem mnenju pametno javljati Zvezi čim bolj natančno, ob kakšnih okoliščinah so umirale družine. Če obstoji sum bolezni, pa je nujno potrebno poslati bakteriološkemu zavodu nekaj gradiva v preiskavo. Le tako si bomo polagoma ustvarili jasnost o razširjenju čebeljih bolezni v Sloveniji.

Če končno pregle damo vsa poslana poročila, opazimo, da niti en poročevalec iz področja LRS ne poroča, da bi utegnile kužne bolezni odraslih čebel, v prvi vrsti nose mavost in pršičavost, povzročiti večjo ali manjšo škodo, ki jo je letošnja dolga zima prizadejala slovenskemu čebelarstvu.

Mnogi čebelarji, organizirani in neorganizirani, ki so imeli čebele zavarovane pri DOZ-u, so ubrali drugo pot. Najprej so se hoteli prepričati, če ni vzrok griže v pomladanskih mescih nose mavost ali kaka druga bolezen in ne samo dolga zima ali ostri mraz, pa so poslali mrtvice iz umrlih družin v preiskavo. DOZ je namreč na podlagi potrdil o ugotovitvah bolezni izplačal v mnogih primerih zavarovalnino. Vzorce mrtvih čebel so po prečitanju članka »V boj proti nose mi!«, ki je bil objavljen v 1.—2. številki letošnjega Slovenskega čebelarja, začeli pošiljati v preiskavo tudi nekateri drugi čebelarji.

V mesecu marcu smo po teh vzorcih čebel ugotovili v 106 panjih nose mavost. V mesecu aprilu, ko se navadno bolezen najbolj širi, se je število preiskav in ugotovitev nose mavosti podvojilo, v mesecu maju pa smo še v 22 panjih pri trinajstih čebelarjih našli nose mavost. V tem mesecu le v 11 panjih, ki so bili last treh čebelarjev, nismo odkrili parazitov nose me apis, temveč je griža nastala iz drugih vzrokov, katerih zaradi nezadostnega opisa znakov bolezni nismo mogli natančno dognati.

Nujno sledi iz vsega povedanega vprašanje: Kaj je potrebno napraviti, da v bodoče preprečimo podobne škode v naših čebelnjakih?

Kaj so v ta namen napravili drugod, je n. pr. razvidno iz navodil, ki jih je izdala Zveza čebelarskih društev bavarskih čebelarjev za

leto 1954. Navodila so izšla aprila v čebelarškem listu »Prijatelj čebelarjev«, službenem organu deželne zveze bavarskih čebelarjev.

Ta navodila prinašajo na prvem mestu pouk, kako spoznamo nose mavost, v te jle obliki:

1. Nose mavost se je pojavila:

a) če čebelje družine pri zadostni zimski zalogi umro in mikroskopska preiskava ugotovi močno stopnjo okuženosti;

b) če so čebele med trebljenjem ali po prvih pomladanskih izletih močno grižave, če izletavajo in se ne vračajo in če zalega ni več dobro zasedena.

Primerjava teh navodil s poročili naših opazovalcev ter lastnimi opažanji nas upravičeno sili k domnevi, da je pri nas nose mavost povsod bolj ali manj razširjena. Da se v tej domnevi motimo, ali da je pravilna, nam more pokazati samo mikroskopska preiskava. Zato bi bilo umestno, da bi naši opazovalci takoj, ko so spomladi opazili znake griže, poslali bakteriološkemu zavodu vzorce čebel, po dveh do treh tednih, pa mu omogočili ponovno mikroskopsko preiskavo, s čimer bi lahko ugotovili, ali nose mavost ponehuje ali ne, kakor je bilo opisano v letošnji 4. številki Slovenskega čebelarja.

Vse te preiskave in ugotovitve naj bi bile uvod v odločno borbo proti nose mavosti, da bi v bodoče takšno škodo, kot jo je povzročila letošnja dolga zima, čim bolj omejili.

Novejša raziskavanja potrjujejo, da bi antibiotik fumagilin utegnil biti uspešno sredstvo za uničevanje parazita nose ma apis in za preprečevanje širjenja nose mavosti. S pravočasnim in pravilnim dodajanjem fumagilina klaji, zlasti pri spomladanskem dražilnem krmljenju, pa bo mogoče preprečiti širjenje te bolezni le tam, kjer bomo izvršili tudi vse ostalo, kar je potrebno in kar je bilo točno opisano v zgoraj omenjeni 4. številki Slovenskega čebelarja 1954.

*

Prav tako ne smemo podcenjevati nevarnosti širjenja pršičavosti, ki smo jo letos prvič ugotovili pri nas. Če so čebele v zimskih mescih nasilno izletele ter obležale na bradah ali pred panji in v zimski odeji, nikakor ne smemo biti toliko brezbrizni, da bi ne poslali mrtvih čebel v mikroskopsko preiskavo.

S podporo Veterinarskega znanstvenega zavoda v Ljubljani in Zveze čebelarških društev je bilo omogočeno letos veliko število preiskav glede na pršičavost. Vzorce so vzeli iz osumljenih panjev izvedenci za pršičavost sporazumno z okrajnim veterinarjem in Veterinar-

skim znanstvenim zavodom, ki je organiziral preglede. Vse to delo je razvidno iz naslednje razpredelnice:

Laboratorijske preiskave v mesecih	Število čebel- njakov, iz katerih so vzorci	Število panjev	Število preiskanih čebel	Število okuženih čebelnjakov	Število okuženih panjev	Število čebel s pršicami v vzdušnicah
Januar	31	71	950	18	32	118
Februar	69	252	3410	23	30	86
Marec } April } Maj }	112	396	7410	2	2	2
Skupno	212	719	11770	43	64	206

Okužene čebelnjake smo našli na področju občin Mežica, Ravne in Dravograd. Rezultati preiskav so bili javljeni OLO Okrajnemu veterinarju. Po poročilu izvedenca za pršičavost, tov. Galoba v Mežici, ni bila pri čebelah, vzetih iz panjev, po 14. februarju ugotovljena niti ena notranja pršica v vzdušnicah, temveč smo od tedaj naprej odkrili pri preiskavah v mesecu marcu, aprilu in maju, v 14 primerih le zunanjo pršico. Ti izvidi v zgornji razpredelnici niso upoštevani.

O zdravljenju pršičavosti in o možnosti borbe proti pršičavosti je izšel članek v tretji številki Slov. čebelarja. Ker zdravimo pršičavost s plinom, je zdravljenje neprimerno težje od zdravljenja ostalih bolezni. Zaradi atmosferskih in drugih nepravil, zdravilo lahko škoduje tudi čebelah. V Jugoslaviji nimamo izkušenj z novejšimi zdravili, ki jih v inozemstvu priporočajo od leta 1952 dalje. Kolikor mi je znano, sedaj še ni izgledov, da bi letos pričeli zdraviti čebele z domačim sredstvom. Pri raznih drugih tujih preparatih pa je za zdravljenje predpisana doba do konca avgusta, torej čas ki ga homo, kakor kaže, letos zamudili.

*

Navedel sem le nekaj podatkov, ki se nanašajo na ugotavljanje škode, povzročene od letošnje zime in za katere je zvedela Zveza čebelarskih društev oziroma Veterinarski znanstveni zavod, Dobro pa je znano, da je kmetovalcem in drugim poklicem čebelarstvo le postranska panoga in da mnogi od teh iz raznih vzrokov niso včlanjeni v Zvezi. Takih nismo mogli pritegniti k sodelovanju pri preiskavah,

tem manj one, ki so jim v zimskem času izumrli panji, a se niso čutili preveč prizadeti. Mnogo izgub je ostalo torej javnosti prikritih, obdržala pa so se žarišča bolezni, ki predstavljajo stalno nevarnost za ponoven izbruh epidemije.

Letos je pri nas izšel nov zakon o zatiranju in odvracanju živalskih kužnih bolezni, po katerem je prijavljanje vsake čebelje kužne bolezni obvezno za vse čebelarje. Sekretariat za gospodarstvo LRS pa je v preteklem mesecu izdal natančnejša navodila za prijavljanje in spoznavanje pršičavosti in kuge čebelje zalege, kakor tudi za postopanje pri prevozih čebel na pašo.

V novem zakonu je prvič navedena obvezna prijava za nosema-vost! V Sloveniji poznamo to bolezen že od leta 1928. Leta 1935 je bila objavljena o njej strokovna razprava v Veterinarskem glasniku v Beogradu pod naslovom »Zatiranje čebeljih kužnih bolezni pri nas s posebnim ozirom na potrebo čimprejšnje uzakonitve Pravilnika o zatiranju čebeljih kužnih bolezni.« (Jug. Vet. Glasnik, str. 271.) V tej razpravi je omenjeno tudi glasilo Slovenski čebelar iz leta 1932, kjer je bilo napisano tole:

Naravnost smešno je, da čebelje kužne bolezni ugotavljamo, ne skrbimo pa, da bi onemogočili njih širjenje.

Od takrat do danes se je brez dvoma za zatiranje kuge čebelje zalege mnogo storilo, a prav malo za zatiranje nosema-vosti. Pretekla zima 1955—1954 pa je pokazala, da povzročajo največjo škodo bolezni odraslih čebel in ne bolezni zalege. Menim, da se bo večina čebelar-skih izvedencev morala temeljiteje seznaniti z načinom zatiranja teh bolezni, kakor tudi vsi oni, katerim je poverjeno nadzorstvo nad zatiranjem. Tudi v tem pogledu je poučen razpis Zveze bavarskih čebelarjev v zgoraj omenjenem glasilu, v katerem je rečeno:

5. Ker imajo čebele za splošno gospodarstvo velik pomen in ker izvedenci za čebelje kužne bolezni uradne veterinarje pri njihovem delu na specialnem področju zatiranja kužnih čebeljih bolezni podpirajo, naj bi stroške za njihovo izvežbanje, izpopolnjevanje in delovanje, črpali iz javnih sredstev.

S takšno podporo uspeh pri zatiranju ne more izostati. Ne smemo dopustiti, da bi nas drugi na tem področju v mnogočem prehiteli. Samo z zatiranjem kužnih bolezni bomo uspeli v bodoče preprečiti velik del škode, ki jo povzročajo daljše zime našemu čebelarstvu!

POPRAVITE STARE PANJE, DA BODO SPOSOBNI ZA PREVAŽANJE!

FRANC FARAZIN

Če hočemo v čebelarstvu napredovati, se skoraj ne moremo izogniti prevažanju čebel na razne paše. Kraji, ki bi nudili našim čebelicam vsako leto vsaj srednje dobro pašo, na kateri bi dobile dovolj medu za lastno prehrano in pri tem še napolnile čebelarju lonce, so zelo redki. Zato se čebelarjenje na stalnem mestu le malokje izplača. A če ni paše doma, še ni rečeno, da je ni kje drugod. Naša država je dovolj velika ter po oblikovanosti tal in po podnebnih razmerah tako različna, da je slaba letina skoraj ne more zajeti v celoti. Kar dovolj je krajev, kjer je ob določenem času miza za čebele bogato pogrnjena. Naša naloga je, da to mizo najdemo in čebelje družine popeljemo tja, kjer ne bodo lenarile. Kdo ne bi želel pri tem z veseljem sodelovati? Nič ne oklevaj! Kar opogumi se in stopi v krog tovarišev prevaževalcev! Kdor se ne zaveda važnosti prevažanja in stoji ob strani ne glede na to, iz katerih vzrokov, ni pravi čebelar. Izgovori, kakor: nimam časa, sem prestar, to delo je zame pretežko, nimam panjev, ki bi bili primerni za prevoz, spadajo v preteklost. Prevažamo tako ali tako večinoma ponoči. Če ne gre drugače, moramo pač žrtvovati nekaj dni letnega odmora. Starim čebelarjem rada pomaga mladina, ki ima pri tem priliko, da se seznanj s čebelami, dobi veselje do čebelarstva in za plačilo še lonček medu. Tako skrbimo tudi za vzgojo čebelarškega naraščaja.

No, sedaj pa nekaj besed tovarišem čebelarjem, ki imajo stare panje in ki mislijo, da zaradi tega ne morejo prevažati. Prav tem je namenjen ta moj članek.

Jasno je, da si ne moremo vsi nabaviti novih panjev, zlasti sedaj ne, ko se cene lesu stalno dvigajo. Nešteto je čebelarjev, ki čebelarijo v starih panjih, morda v panjih, v katerih je čebelaril še oče ali celo stari oče. Marsikdo je srečen, da jih sploh ima. Zimski čas, ko pri čebelah ni nikakega dela, lahko izrabi za popravilo teh panjev. Odnese naj jih v mizarsko delavnico, šupo, hlev ali klet — samo ne v čebeljak — in jih temeljito z majhnimi stroški napravi spet uporabne. Kakor čebelarjeva žena obnovi staro obleko, tako obnovimo čebelarji svoje panje. Pokvarjene ali od črva razjedene dele zamenjamo z novimi, na razpoke pribijemo pločevinaste trakove, izmenjamo žično mrežo, ako je katera raztrgana, ali pa kar celo okence, če je tudi okvir že odslužil. V vratca napravimo dovolj velike dušnike.

ker so nujno potrebni za zračenje pri selitvi. Če česar kdo sam ne zmore, naj naprosi soseda čebelarja ali mizarja, da mu pomaga. Tudi pri tem je potrebna tovariška vzajemnost.

Ko smo take panje primerno uredili, stopimo obzirno v čebelnjak in pregledamo, kateri od naseljenih panjev je še potreben popravila. Pri popraviljanju prejšnjih, smo si pridobili tolikokušenj in znanja, da nam ocenjevanje ne bo delalo nikakih težav. Po tem pregledu si pripravimo potrebne nadomestne dele in vse ostalo, da bomo spomladi mogli takoj pričeti z delom. Naseljene slabe panje bomo zamenjali s prenovljenimi, a izpraznjene v najkrajšem času popravili. Da, celo najgrši in najstarejši panji bodo tako postali sposobni za prevažanje. Zakaj bi si nabavljali nove, ko pa se dá tudi v starih prevažati, če so le dovolj vestno zakrpani in primerno preurejeni? Čebele se bodo v njih prav tako dobro počutile kakor v novih in tudi vi boste z njimi zadovoljni. Na delo torej že sedaj in nasvidenje drugo leto med prevaževalci! Želim vam, da bi vas ta prvi podvig ne razočaral in da bi se s polnimi posodami vrnili v domač čebelnjak.

Razgovor pred Strgarjevim čebelnjakom.
(Po fotografiji A. Kehrleja, objavljeni v British Bee Journal)

PRISPEVEK K VPRAŠANJU O PARJENJU MATICE S TROTOM

VISNJEGORSKI

V zadnji dvojni številki Slovenskega čebelarja je tovariš Močnik razpravljal o parjenju matice s trotom. Ob koncu članka je izrazil željo, naj bi tudi drugi čebelarji objavili svoje doživljaje, ki se tičejo tega vprašanja. Glede na to sem se odločil, da popišem, kar sem doživel v začetku julija 1948. leta.

Ko sem prišel neko popoldne ob pol drugi uri pred čebelnjak, sem opazil na tleh za dobro pest velik kupček čebel, ki ga je obletalo nekaj drugih čebel in kakih pet trotov. Ker nisem hotel z golo roko brskati med čebelami, sem stopil v čebelnjak po gosje pero in z njim razkopal kupček. Na dnu sem našel matico, ki se je je trdno držal trot. Pri razkopavanju pa sem najbrž sklopljeni parček tako preokrenil, da je ležal postrani. Toda že čez nekaj sekund se je postavil pokonci, pri čemer je bila matica spodaj, trot pa na vrhu. V takem položaju sta ostala še kakih 10 sekund, nakar se je trot zvalil z matice, mignil nekajkrat z nogami in obležal negiben. Med kopulacijo je bil trotov zadek močno upognjen, da je bilo izpod njega videti polovico matice. Tistih deset sekund, ko je bil trot še na matici, nisem opazil ne pri enem ne pri drugem nikakega pokrčevanja ali razširjanja zadka. Ker mi je bilo zaradi navzočnosti čebel natančnejše opazovanje onemogočeno, pa ne bom trdil, da kakih malenkostnih takih gibov ni bilo.

Po ločitvi od trota je ostala matica kaki dve minuti popolnoma mirna; potem se je začela počasi premikati. Sedaj sem si jo šele pošteno ogledal ter pri tem ugotovil, da je imela samo eno tipalnico normalno, medtem ko je bila druga podvita in za tretjino krajša. Pobešeno je držala ob životu in nerodno kobacala sem ter tja. Zdelo se mi je tudi, da ne more zleteti. Zato sem jo položil na brado krajnega panja v spodnji vrsti. Ker se je žrela izogibala, sem napravil s kosom lepenke most do brade sosednjega panja in kasneje še do ostalih. Ko je oblezla vso prvo vrsto panjev, ne da bi se za katerega odločila, sem jo dal v drugo vrsto, kjer je odšla v tretji panj s čebelami vred, ki so jo spremljale. Panj, ki si ga je izbrala, sem takoj preiskal in videl, da je prelegel. V njem je bilo le na treh satih ob kraju še nekaj pokrite zalege. Matico sem našel na srednjem satu. Bila je še dokaj lepa in močna.

Nato sem vsak dan dvakrat pregledal ta panj in nestrpno čakal, kdaj bo začela matica zalegati. Šele tretji dan popoldne sem staknil jajčeca v kakih petnajstih celicah. Čez sedem dni je bilo približno tri četrtine srednjega sata in malenkost sosednega sata zaleženega. Ker je zaleganje zelo počasi napredovalo, sem jo čez 26 dni odstranil. Drugi dan sem vsadil v ta panj roj družec iz kranjiča. Nova matica je zelo pridno zalegala, tako da je bil drugo leto ta panj na višku in med prvimi.

Ko se je matica sprehajala po bradah in po lepenkah mimo panjev, sem opazil v njenem zevajočem zadku majhen okrogel zamašek bele barve. Drugi dan je bila tam še komaj vidna bela pika. Trota sem potem, ko se je zvalil z matice, pobral ter mu iztisnil zadek, pa ni imel niti najmanj plodila več v sebi. Prišel sem do zaključka, da je matica, ki najbrž zaradi kake napake ni mogla leteti, takoj ko se je pognala v zrak, padla na tla, kjer so se zbrali okrog nje trotje in se trudili, da bi se z njo združili. To se je posrečilo seveda samo enemu, a ravno ta je bil manj vreden, sicer matica ne bi tako slabo zalegala.

ZNAMENJA NA PANJIH

SAVINJSKA

Matici, ki se pripravlja na ženitovanjski izlet, skušajo nekateri čebelarji še danes poočititi panj tako, da polože na brado kak bleščeč predmet ali pripno na pročelje kos živo barvanega papirja. Tako znamenje gotovo pomaga, da matica laže najde svojo domačijo. O tem se je lahko prepričal vsak čebelar, ki skrbno zasleduje matice med praho. Meni so ta opazovanja pravi užitek. Kadarkoli mi čas dopušča, se spravim na prežo.

V dobi skromnega čebelarstva, ko še ni bilo v mojem čebelnjaku AŽ-panjev, sem kaj pogosto — najraje sede ali ležeč na gornji vrsti panjev — opazovala ženitovanjske izlete mladih matic. Ob takih prilikah sem bila res gluha, slepa in mutasta za ves svet. Moji domači so se skraja temu muzali, češ da se mi v glavi gotovo vsaj eno kolesce prehitro vrti, sicer bi ne bulila s tako vnemo v tiste svoje čebele. Naš sosed pa je šel s svojo sodbo še dalje. Od srca sem se nasmejala vselej, kadarkoli je ta mali možiček, misleč, da ga ne vidim, od daleč seveda (čebelic se je namreč hudo bal) napravil z roko križ proti mojemu čebelnjaku in na debelo pljunil. Veroval je v razne bajke, vraže in čarovnije. Kadar se mu je pridružil berač Matejc s svojo sivo dolgo

brado, sta se pogovarjala samo o čarovnicah in o raznih namišljenih dogodkih. Za mojim hrbtom sta marsikatero skovala, odkrito pa sta se bala moje čarovniške moči. Če bi ne živila v dobi dvajsetega stoletja, bi me gotovo spravila na grmado. Največji dokaz za moje čarovništvo so bila znamenja na panjih, svinčnik in beležnica v mojih rokah. V beležnico sem si namreč zapisovala čas odsotnosti matic. Priznati moram, da sta me ta dva možakarja včasih prijetno zabavala,

Matica v gloriji svojega dvora.

(Po fotografiji dr. C. G. Butlerja iz njegove knjige *The World of the Honey Bee*)

posebno kadar sta skušala z bedastimi vprašanji izsiliti iz mene priznanje, da znam čarati. Oba možakarja že dolgo krije hladna zemlja, vendar se ju čestokrat spominjam, zlasti kadar napravljам maticam znamenja na panje.

Da si matica natančno ogleda svoj panj, preden zleti na praho, sem imela priložnost opazovati 1949. leta.

Panj št. 16 mi je prelegel. Ko sem ga pregledala, sem našla v plo-dišču mlado matico, a na enem izmed satov več zrelih matičnikov. Staro matico so čebele najbrž že odstranile, ker je ni bilo nikjer.

Pravkar položeno matico sem prenesla v medišče, spodaj pa pustila sat z matičniki. V medišču sem nato odprla žrelo za kaka dva centimetra na široko, da bi lahko matica neposredno od tam zletela na praho. Tudi matična rešetka je ostala odprta, tako da so imele čebele prost prehod iz plodišča v medišče ali obratno.

V plodišču se je nova matica že naslednji dan polegla. Tako sem imela v enem panju dve deviški matici, eno v plodišču, drugo v medišču. Že večkrat me je mikalo, da bi preizkusila, ali se bosta v takem primeru obe sprašili, sedaj pa se mi je priložnost kar sama ponudila. Da bi se matici ob povratku s prahe ne motili, sem vsako žrelo posebej označila z drugim znamenjem.

V plodišču je začela matica kaj kmalu pridno zalegati, v medišču pa ni bilo dolgo časa ne duha ne sluha o kakih jajčecih. Tudi čebele so skozi žrelo medišča dokaj klavrno izletavale. Ker sem bila prepričana, da matice ni več v medišču — iskala je nisem — sem čez kaka dva tedna znamenje znad žrela odstranila.

Neke nedelje po kosilu se po stari navadi napotim k čebelnjaku. Pred vsemi panji so se mladice močno prašile; tako tudi pred mediščem panja št. 16. Kmalu po mojem prihodu so pa ravno pri tem panju kar vse čebelice naenkrat izginile v medišče. Takoj nato se je pojavila pred panjem s prahe vračajoča se matica ter iskala žrelo medišča. Večkrat je že hotela pristati, ali vsakokrat je odletela, enkrat na levo, drugič na desno. Obletavala je tudi panje v drugi vrsti, a povsod brez uspeha. V bojazni, da mi ne zaide v napačen panj, kar bi jo gotovo stalo življenje, sem hitro stopila v čebelnjak, poiskala staro znamenje in z njim okrasila vhod v medišče. Hkrati sem žrelo nekoliko razširila. Že v naslednjem trenutku so čebele razburjene privrele na brado. Kakor hitro jih je matica opazila, se je spustila mednje ter izginila v panj. Prav nič ne dvomim, da je po mojem znamenju, ki si ga je prej že večkrat ogledala, saj je znano, da se vsaj po navadi ne spraši takoj ob prvem izletu, spoznala, v katero hišo spada. Če bi me ne bilo slučajno zraven, ne vem, kako bi se brez tega znamenja stvar zasukala.

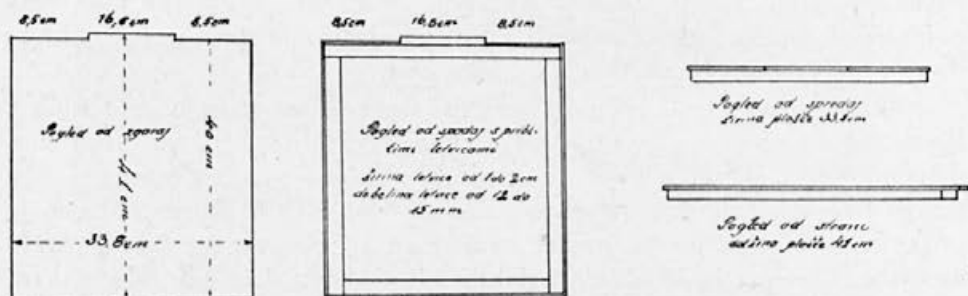
Pretečeno leto sem si na popisani način v mediščih vzgojila štiri lepe matice. Matičnike prelegajoče družine pri tem največkrat kar porazdelim na medišče in plodišče. Če so vsi na enem satu, kar se pri preleganju rado zgodi, je treba seveda vsaj enega precepiti na drug sat. Kakor hitro začne matica v medišču zalegati, jo takoj odstranim. Uporabim jo pri narejanju rojev, ali pa z njo nadomestim odsluženo matico v kakem drugem panju.

PREMIČNO DNO

JOSIP DOLENC

V članku »Skrb za čebele pozimi«, ki je bil priobčen v Slovenskem čebelarju leta 1951, sem zapisal: »Tudi sončni žarki in vetrovi vznemirjajo pozimi čebele. Taka vznemirjanja skušam odstraniti s tem, da porinem v panj drugo dno, ki docela izpolni prazen prostor pod železnimi nosilci.«

Premično dno ni moj izum. Priporočal ga je že dobro znani čebelarški strokovnjak pokojni Gvido Sklenar v svoji obširni knjigi »Imkerpraxis«. Sledil sem njegovemu priporočilu in naredil tako dno že pred več leti. Z njim sem prav zadovoljen. Velikost se ravna po razsežnosti panja. Slika nam kaže dno za panj na devet satov. Dolgo

je 42 cm, široko 35,7 cm, visoko pa 20 mm. Plošča je iz lesonita, ki je 5 mm debela. Pritrjena je z vijaki na 15 mm visoke in 10 mm široke letvice iz trdega lesa. Vijaki so medeninasti, da jih rja ne razjeda. Sprednji del plošče ima v kotih 1 cm široko in 8,5 cm dolgo odprtino. Ostali del plošče ostane neizrezan, se dotika stene in pokriva žrelo. Da morejo čebele iz panja, mora biti sprednja letvica za 15 mm pomaknjena nazaj. Zadnja stran dna je lahko brez letvice. Če hočem dno izvleči, primem ploščo s kleščami. Lahko pa pritrdim nanjo letvico in jo opremim s primernim obročkom. To letvico je treba vsaj za 1 cm umakniti na znotraj, ker bi sicer obroček oviral okence, da bi se ne dalo tesno zapreti.

Tako prirejeno premično dno popolnoma izpolni prazen prostor pod železnimi palicami. S tem sem dosegel: 1. da se mrzli zrak omili, preden pride do čebeljega gnezda; 2. da veter ne vznemirja čebelje družine, ker se njegova moč na ovinkasti poti ubije; 3. da sončni žarki ne morejo sijati skozi žrelo naravnost v panj in zato tudi ne motiti čebel med njihovim zimskim ždenjem; 4. da so družine zavarovane pred

raznimi pticami, ki jih pozimi nadlegujejo; 5. da je v zimskem času v panju skoraj vedno enakomerna toplota; 6. da so čebelje družine odrezane od zunajega sveta, kar ne koristi samo čebelam, temveč tudi čebelarju. Večletna praksa mi je pokazala, da porabijo pozimi s premičnim dnom zavarovane čebele skoraj polovico manj hrane.

Še na nekaj opozarjam čebelarje. Premično dno je treba vložiti v panj že v oktobru, da se čebele navadijo na novo žrelo, na nov izhod. Nekateri čebelarji so napravili drugo dno kar iz 20 mm debelih desk in ga potisnili v panj. Da so čebelam omogočili izletavanje, so dno spredaj za žrelom poševno navzdol izrezali. S tem seveda niso dosegli svojega namena, ker niso zatemnili žrela. Videl sem tudi tako premično dno, ki je imelo izrezane odprtine na sredini ob obeh stranicah, od koder sta vodila kanala pod ploščo do žrela. Skozi žrelo pa je veter neovirano pihal po obeh kanalih in pri odprtinah ob stranskih stenah dosegel tudi zimsko gnezdo. Tako dno se morda obnese pri panjih z gorko stavbo, ni pa primerno za AŽ-panje, ki imajo mrzlo stavbo in pri katerih vodijo ulice naravnost proti izhodu.

Premično dno izvlečem spomladi, ko so čebelje družine že dobro razvite in je ozračje že dovolj toplo. Hkrati odstranim tudi drobir in mrtvice.

Slovenski čebelarji v Argentini

PRENEHAJMO S SLEPOMIŠENJEM IN POGLEJMO RESNICI V OČI!

FRANC CVETKO

V našem strokovnem glasilu, kakor tudi na raznih čebelarških predavanjih in sestankih so bili čebelarji že neštetokrat opozorjeni na nevarnost, ki preti slovenskemu čebelarstvu od čebeljih kužnih boleznih. Vsa ta pisarija v našem glasilu in živa beseda naših predavateljev pa je bila in je še danes kakor bob ob steno. Mnogi čebelarji se ne zavedajo resnosti položaja in omalovažujejo vsa taka opozorila, češ saj ni tako hudo, kakor nam dopovedujejo nekateri prenapeteži. Zaradi tega je zatiranje čebeljih kužnih boleznih zelo otežkočeno in dostikrat celo onemogočeno. Zgodilo se je, da čebelar, o katerem je bilo znano, da ima bolezen v čebelnjaku, sploh ni dovolil pregledati čebel. Naši izvedenci za čebelje kužne bolezni so morali že večkrat poklicati na pomoč narodno milico, da jih je med pregledovanjem ščitila pred surovimi izpadi. Pretečena zima, v kateri je poginilo mnogo čebeljih družin kljub zadostni hrani, je mogoče kakega takega zakrknjenega čebelarja le spametovala.

Lani je nose mavost v Sloveniji tako razsajala, da je marsikateri čebeljak ostal prazen. Pomrlo je mnogo čebeljih družin, od preostalih pa so nekatere tako oslabele, da se skoraj do mesca julija niso opomogle. Zelo redki so bili čebelarji, h katerim ta zavratna bolezen ni prišla v goste. Značilno je, da so bile letos napadene od noseme tudi take čebele, ki so imele popolnoma pravilno zimsko hrano in ki so lahko vsak mesec najmanj enkrat izletele. Tako n. pr. v Volčji dragi. Torej ne moremo trditi, da pride do izbruha te bolezni samo ob neprimerni zimski hrani in dolgotrajnem priporu. Napačno je tudi mnenje, da je kuga čebelje zalege najhujša izmed vseh čebeljih boleznih. Pri nas smo z gnilobo že kolikor toliko pomedli, medtem ko z borbo proti nose mavosti niti prav začeli nismo. Zato nam grozi od nose mavosti večja nevarnost in predstavlja vsaj za nas hujšo bolezen. Toda tudi tej nevarnosti bomo kos, če bomo složno nastopili v borbi in pobijali zlasti nevednost, ki je dostikrat izvor največjega gorja.

Veliko je še med nami čebelarjev, ki ne poznajo niti glavnih znakov ene ali druge čebelje kužne bolezni. Tak čebelar sploh ne opazi, da so njegove čebele bolne, prenaša bolezen iz panja v panj in okuži polagoma ves čebeljak. Njegovo čebelarstvo prej ali slej propade, nakar izjavlja, da ga je moral opustiti, ker nima časa, ker je drugod preveč zaposlen. Če je čebelaril zgolj iz dobičkaželjnosti,

spravi v denar, kar mu je ostalo, ter proda kakemu začetniku panje, satje in čebelarско orodje. Ta seveda kupi s panji in ostalo šaro tudi bolezen, ki je prej gospodarila v čebelnjaku prodajalca. Že od vsega početka se mora boriti s težavami, ki so mu največkrat nerazumljive, in se tako sploh nikdar ne povzpne do pravega čebelarja.

Nadaljnji primer bi bil čebelar, ki ve, da so njegove čebele bolne, vendar mu tega ni mar. Z okuženimi čebelami čebelari kar naprej, jih prevaža na razne paše ter prodaja satje in med za krmljenje drugim čebelarjem. Čeprav se dobro zaveda, da razširja s takim početjem čebeljo kužno bolezen, ga vest prav nič ne peče. Tak čebelar je skrajn brezvestnež in bi ga bilo treba prijaviti državnemu tožilcu.

Navedel bi lahko še več primerov, ki zgovorno pričajo, kako nekateri čebelarji hote ali nehotе pospešujejo razširjanje raznih kužnih bolezni. Pri nas vlada glede tega še velika zaostalost in brezbriznost. Zato ni nič čudnega, da je lansko zimo, ki je bila izredno dolga in mrzla, nastopila nose mavost v takem obsegu kot še nikdar poprej, da je tudi pršičavost našla pri nas ugodna tla in začela ogrožati naše čebelarstvo ob severni meji.

Če ocenimo vso škodo, ki je nastala samo zaradi teh dveh bolezni, bi dobili porazne številke, ki gredo v težke milijone. Še ena taka huda zima in slovenskega čebelarstva bo konec. Ali se zavedamo, kaj nam s tem preti? Ali bomo potem še izvažali naše sadje v inozemstvo? Kakšno bo takrat naše semenogojstvo in sploh kmetijstvo? Saj vemo, da je uspeh v kmetijstvu zelo odvisen od oprasha vanja rastlin po čebelah. Vsi tisti, ki čebelarstvo omalovažujejo, se ne zavedajo njegovega pomena za splošno gospodarstvo. Čebel ni narava ustvarila zgolj zaradi tega, da bi dajale človeku med in vosek, temveč jim je odkazala še drugo, važnejšo vlogo. Pri nabiranju medecine oprasha vajo sadno drevje in kulturne rastline ter s tem mnogo več koristijo splošnosti kot z medom in voskom. Zdi se mi potrebno to poudariti, kajti, ko sem pri reševanju nekaterih čebelarskih vprašanj iskal pomoči pri naših oblasteh, sem naletel na službujoče organe, ki so zelo omalovaževalno gledali na čebelarstvo in tudi v tem smislu reševali taka vprašanja.

Prepričan sem, da je pri nas v Sloveniji povprečno več kakor trideset odstotkov čebeljih družin okuženih z nose mo. Bolezen, ki jo povzroča ta zajedavec, bo ob prvi priložnosti, n. pr. ob slabi hrani ali hudi zimi, izbruhnila s tako silo, da ne bomo vedeli, kje se nas glava drži.

Okužbe z nosemo ali s pršicami dostikrat niti ne opazimo na čebelah. Šele mikroskopska analiza nam lahko pove, ali so okužene ali ne. Ni moj namen, da bi danes razpravljaj o povzročiteljih nose mavosti in pršičavosti. Nose mavost je itak že temeljito obdelal tovariš Močnik v prvi in drugi letošnji številki Slovenskega čebelarja, o pršičavosti pa je objavil dr. Kocjan že več pomembnih člankov. Rad bi le zainteresiral čebelarje, da bi začeli razmišljati, ali je bilo naše nadaljnje delo, ko smo ugotovili, da imamo tudi pri nas ti dve bolezni, prav usmerjeno. Ali smo sploh kaj proti njima ukrenili? Denimo roko na srce in recimo »nič«. Toda čas je, da se zganemo, da poprimemo vsi skupaj ter z veterinarsko bakteriološkim zavodom in s pomočjo ljudske oblasti napravimo potrebne korake proti boleznim, ki ogrožajo naše čebelarstvo. Javno se obračam na našo ljudsko oblast s prošnjo, da nam priskoči finančno in moralno na pomoč, kajti sami smo prešibki in brez potrebnih gmotnih sredstev.

Nose mavost, ki je še do nedavna kljubovala vsem medicinskim ukrepom, je danes ozdravljiva bolezen. Nemci in Amerikanci uporabljajo proti njej zdravilo, ki ga pri krmljenju čebel mešajo med sladkorno raztopino. Zdravilo učinkuje dokaj zanesljivo celo v težjih primerih, uporabljati pa ga je mogoče tudi preventivno. Na žalost ga doma še ne izdelujemo, iz inozemstva pa ga v večji količini ne moremo nabaviti, ker je njegova cena zaradi uvozne carine zelo visoka. Tu bi nas morala podpreti naša ljudska oblast in dovoliti, da bi bil uvoz zdravila oproščen carine. Nose mavosti ne smemo več puščati tako v nemar, kakor smo jo do sedaj. To bi bil greh, ki bi ga ne mogli nikdar opravičiti. Pri nas smo že marsikaj poizkusili in izdali velike vsote denarja za napredek gospodarstva. Zato čebelarji z zaupanjem pričakujemo, da nam bo šla naša ljudska oblast pri zatiranju čebeljih kužnih bolezni na roke in nam omogočila očistiti naše čebelnjake te nadloge.

ZIMSKE PRAVLJICE

LEOPOLD STANEK

Ko dedek z deco za pečjo sedi
in usta, srca polna so strdi,
se tudi v panjih roji prebudé
iz sanj in stare zgodbe oživé,
kaj je poleti vsaka doživela,
ko dan za dnem letala je bučela.

Kot prva čela Maja je pričela:

»Ko v soncu zibal me je poljski cvet,
prišla je deklica, vsa žalostna,
da skoraj pozabila sem na med.
Utrga cvet, da komaj sem ušla.
Že oprашen — kako mi zanj je žal!
Utrgan bo zvenel, semen nič dal.
Najraje bi še svoje bridko želo
zabodla v njeno mlado, mračno čelo.«

»Bolečina vsemu je počelo,«

сосeda Lepa dé. »Ko v toplih dneh
pred zimo sok iskala sem povsod,
našla sem nektar le še na grobeh.
Ob ruši stal sirota je sirot,
prinesel šopek je in z njim solze.
A kamna cvet, solze ne omeče.
Tako sem venomer okrog brenčala,
da fantku žalost samo sem pregnala.«

»Najlepši cvet je često misel žala,«

zapoje Živa. »Mene burje val
ponesel je še dalje, tjakaj čez,
kjer slani val odbija se od skal.
Nikjer ustavil ni meja me jez.
Tam večno sonce, večna je pomlad,
in kar naprej se menja s cvetom sad.
Podobe na končnicah so kot naše —
po stari pravdi tod so naše paše!

Vsak naj le z lastnim polni satne čaše!

Livad očetnih si žele čebele —
na spomlad bodo k sestram poletele!«
Tako se sto in eno noč vrstijo
v panjovih bajke z bujno domišljijo.
Potem jih kmalu topla vigred zdrami,
spet pelod iščejo povsod med nami.

ZAKAJ SE ČEBELE MED PREVOZOM ZADUŠE

VLADO ROJEC

Zadušitev ni v bistvu nič drugega kakor zastrupitev z ogljikovim dvokisom. Živali ali ljudje se zaduše, če ne more njihovo telo izločiti ogljikovega dvokisa, ki nastaja v staničju pri spajanju kisika z ogljikom. To važno nalogo opravlja pri ljudeh in živalih, ki dihajo s pljuči ali s škrgami, kri. Pri žuželkah in seveda tudi pri čebelah pa je stvar nekoliko drugačna. Preden se lotimo vprašanja, ki smo si ga zastavili v naslovu, se mi zdi potrebno spregovoriti nekaj besed o krvnem obtoku in dihalnem sistemu čebel. Primerjali pa ju bomo s človeškim, da nam bodo razlike čim bolj umljive. Človek namreč le prerad tolmači pojave pri drugih bitjih z lastnimi podoživljanji, kar lahko vodi do popolnoma napačnih zaključkov in končno celo do napačnih sredstev za preprečenje tega ali onega pojava.

Pod krvjo si navadno predstavljamo svojevrstno, a predvsem rdečo tekočino. Zato se bo morda komu čudno zdelo, da nameravam govoriti o čebelji krvi, ko pa tekočine take barve ni še nihče videl pri čebelah. Toda še bolj čudno se mu bo zdelo, če mu povem, da niti človeška kri, če mislimo pri tem le na tekočino kot tako, ni rdeča. Krvna tekočina ali krvna sirotka (limfa) je dejansko voda, ki vsebuje razne organske in anorganske spojine deloma kot raztopine deloma kot koloide. Kolikor so te snovi njene prave sestavine in kolikor prihajajo vanjo sproti skozi črevesna ostenja po vsaki prebavi, je skoraj nemogoče določiti.

Sirotka obliva vse organe, pronica v njih skrajne koticke in dovaja stanicam hrano, ali bolje povedano, snovi, ki jih vsebuje. Hkrati pa odvaja iz telesa razpadline, ki nastajajo v njem zaradi zgorevanja hrane ali kako drugače. Tu se bo ta ali oni drugi spotaknil. Toda res je, da se oksidacijski proces v stanicah prav malo razlikuje od procesa, ki ga razumemo pod izrazom gorenje. In kakor je pri vsakem gorenju potrebna navzočnost kisika, tako tudi stanice ne morejo shajati brez te važne kemične prvine. Zelo veliko kisika je v zraku in od tod ga črpa človeški organizem. Po telesu ga raznašajo okrogle, na eni strani vdrte, majcenim krožnikom podobne ploščice, ki jim pravimo eritrociti ali rdeče krvničke. Eritrociti so stanice, ali so vsaj bile stanice, čeprav njihova struktura sedaj ne kaže tega. Jedra namreč nimajo, a imeli so ga v svoji mladosti. V kostnem mozgu, kjer nastajajo, se dele in razmnožujejo prav tako kot vse druge stanice. Preden pa zapuste rodno mesto, jedro izpade. To je značilen primer, kako morejo stanice izpremeniti svojo obliko, da se čim bolje usposobijo za delo, ki jim je v telesu odkazano.

Glavna sestavina eritrocitov je hemoglobin, neka snov, ki naravnost poželjivo vsrkava kisik. Hemoglobin je rumene ali zelenkastorumenne barve, v zvezi s kisikom pa pordeči kakor rak, če ga vržeš v vrelo vodo. Zaradi hemoglobina so stanice rdeče in ker je sirotka z njimi prenatrpana — v enem samem kubičnem milimetru jih je okrog 5 milijonov — je tudi ona rdeča, kot je na primer blatna voda rjava od ilovnatih drobcev. Toda samo tista kri je rdeča, ki polje po žilah, ki kroži iz pljuč preko srca do tkiva in od tkiva zopet preko srca nazaj v pljuča. Nekaj krvi pa stalno

pronica skozi ostenje lasastih žilic in prihaja tudi po tej poti do tkiva. Ta je brez barve, kajti luknjice v ostenju so premajhne in rdeče krvničke prevelike, da bi se mogle zmuzniti skozi. Brezbarvna kri porazdeli telotvorne snovi med stanice, da morejo uspevati, nakar se vrača po posebnem ožilju, po tako imenovanem limfatičnem ožilju ali srkalicah proti srcu in vstopa v njegovi bližini v glavni krvni obtok.

Poleg eritrocitov najdemo v krvi še dvoje vrst stanic. O eni vrsti ve znanost v glavnem povedati le toliko, da so prav tako ploščate kakor njene rdeče posestrime, da pa so neznatnejše, da jih je v krvni sirotki desetkrat manj od njih in da so v neki še nepojasnjeni zvezi s strjevanjem krvi.

V tretjo vrsto spadajo levkociti ali bele krvničke. Nekateri jim pravijo fagociti, ker žro mikrobe, odmrle stanice, nesnago in druga tuja telesa, ki so na kakršenkoli način vdrla v človeški organizem. Značilno je, da jih ni najti samo v krvi, temveč prav povsod v telesu. V enem kubičnem milimetru krvi jih je kakih pet tisoč, torej tisočkrat manj kakor rdečih krvničk. Toda to število ni stalno. Če se belim krvničkam zazdi, se pre-rinejo skozi ostenje žil, romajo okrog, se plazijo med tkivom in neumorno stikajo za nepoklicanimi gosti. Če je kaj narobe, so takoj na mestu. Od vseh strani privro in neutegoma preidejo v napad. To je budna straža našegea telesa, ki nas obvaruje marsikatero boleznin in nadloge.

Levkociti nastajajo deloma v kostnem mozgu, deloma v mezgovnih žlezah. Zlasti mnogo jih proizvaja vranica, ki je naša največja mezgovna žleza. Ker se neprestano izpreminjajo, je o njih obliki skoraj nemogoče govoriti. Tudi velikosti so različne. Posamezna stanica je košček gole protoplazme s temnejšim jedrom v notranjosti. Ko se giblje, se protoplazma v smeri premikanja prstasto razliva, na nasprotni strani pa vboklo pokrčuje. Včasih se celo telesce zvezdasto razčeperi, včasih okroglo zaoblíči, včasih podolgovato ali ploščato razleze. Zato je razumljivo, da je ni reže, da je ni luknjice v telesu, skozi katero bi se ne mogla ta zdrizasta stvarca pretegniti. Če pride do kake snovi, ki jo je treba spraviti s pota, stegne proti njej prstaste izrastke — svoje panožice, jo zajame tako rekoč z vsem telescem in potem prebavi. Na dnu naših mlak in ribnikov živi živalca, ki ji je v marsičem podobna. Kdor se je količkaj ukvarjal z mikroskopijo, jo pozna. Saj je prav šolski primer enostaničnih bitij in začetnih drobno-glednih raziskovanj. Njeno tuje ime je ameba, njeno slovensko ime menja-čica. Po njej označujemo kretnje levkocitov kot ameboidno gibanje.

Levkociti plavajo tudi v krvi čebel, medtem ko eritrociti v njej popolnoma manjkajo. Zato čebelja kri ni rdeča, temveč skoraj brezbarvna. Že po barvi bi lahko sklepali, da je čebelja kri oproščena vseh tistih poslov, ki se nanašajo na oskrbovanje organov s kisikom. In v resnici sta pri čebelah krvni in dihalni sistem ločena.

Krvni sistem je pri čebelah vsaj na videz manj zamotan od človeškega. Kljub svoji preprostosti pa skriva v sebi uganke, okrog katerih se znanost še vedno trudi, da bi jih razrešila.

Čebelje srce je podolgovata mišica. Vleče se vzdolž vsega hrbta tik pod hitinastim oklepom. Mišica je počez predeljena v pet gubasto, drug v drugega posegajočih prekatov. V gubah ob stikih je na vsaki strani po

ena pobočna reža. Reže so vidne le pri podolžno iztegnjeni mišici. Ko se prekat pokrčijo, jih prekrijejo previhnjeni deli više ležečih prekatov in se tako zamaše. Srce je na zadnjem koncu zaprto, na sprednjem pa preide v dolgo cev, v aorto. Aorta se iz zadka prerine skozi ozek prehod mimo požiralnika v oprsje, napravi tu več zavojev, se nato dvigne, se pretolče skozi letalno mišičje ter končava s prostim iztokom v glavi.

Srce deluje kot črpalka in poganja kri od prekata do prekata v smeri proti glavi. Pri tem se posamezni oddelki postopoma širijo in krčijo. Kri žubori kakor studenček prav pod možgani iz aorte, preplavlja vso notranjost, izpolnjuje skrajne telesne votline in oskrbuje tkivo vseh organov s hranilnimi snovmi. Iz glave se preliva v oprsje, iz oprsja se pretaka v zadek, od tod pa se vrača skozi pobočne reže nazaj v srce. Mimogrede se ob želodcu založi z novo popotnjo in hkrati odda Malphigijevim žlezam odpadke, ki so zašli vanjo med obtokom. Cirkulacijo pospešujeta dve preponi. Razpenjata se v zadku nad črevesjem in pod črevesjem. Zlasti spodnja je marljivo na delu. Brez prestanka se guba in v enakomernih utrupih pošilja valove navzad. Nerazumljiva pa je cirkulacija po okončinah. V tipalnicah, nogah in krilih bi mogla kri kljub vsem popisanim napravam zastati, čemur bi sledila prej ali slej njih ohromitev. Pri nekaterih žuželkah so bile najdene še druge naprave (utripajoče ampule in diafragme), ki preprečujejo, da se kaj takega ne zgodi. Tudi pri čebelah so že stikali za njimi, a uspeh ni bil preveč zadovoljiv. Janet govori o nekem pomožnem srčecu, ki naj bi utripalo v glavi čebele tik za čelom ter dovajalo in odvajalo kri tipalnicam. Freudenstein pa popisuje neko drugo tako srcece, ki leži pod grbastim izrastkom oprsja, pod tako imenovanim ščitkom, ter baje skrbi, da je ožilje v krilih vedno prepojeno s svežo krvjo.

Zrak prihaja v čebelje telo po posebnih cevkah, ki imajo svoje vhode ob pobočjih oprsja in zadka. Na oprsju so trije pari luknjic, na zadku pa jih je sedem. Luknjice na zadku so razporejene ob obeh straneh vsakega hrbtnega okrova. Če bi jih hoteli videti, bi morali obročke raztegniti, kajti luknjice leže tako blizu sprednjih robov, da jih sosednji, presegajoči okrovi že deloma pokrivajo. Dihalnice ali stigme, kot imenujemo te vhodne odprtine, vodijo v polkrožne jamice — v preddvorja ali atrijske. Stene jamic so poraščene z neštetiimi dlačicami. Ob njih se lovi prah, ki slučajno zaide v dihalnice. Tako je nesnagi preprečeno nadaljnje prodiranje v občutljivejše dele dihalnih organov. Preddvorja so po kratkih cevkah zvezana z vzdušnimi mehovi. Ravno pri čebelah so ti mehovi tako obsežni kakor pri malokaterih drugih žuželkah. Ob prehodih iz preddvorij v cevke je vrhnjica na eni strani gubasto preganjena, tako da nastajajo na teh mestih zaklopnice, s katerimi je mogoče uravnavati dotok in iztok zraka. Iz mehov izstopajo vzdušne žile ali traheje. Sprva so vzdušnice debele, nato pa se čedalje bolj ožijo ter cepijo v stranske veje in vejice. Končno preidejo v lasasto omrežje, ki prepleta vse organe in se razpreda tudi po njihovi notranjosti.

Zgradba vzdušnic je izredno zanimiva. Vsako cevko obdaja iz ploščatih stanic sestavljena vrhnjica, ki je kakor po navadi na vnanji strani pokrita z bazalno membrano. Znotraj se širi kutikula, v kutikulo pa so vrezani

zavoji, karšni so običajni pri vijačnih maticah. Po zarezah se vije hitinasta spirala ter daje ostenju trdno, a obenem prožno oporo. V lasastih cevkah zavojnica zgine, medtem ko se stene stanjšajo, da more zrak skozi nje nemoteno pronicati k stanicam v tkivu.

Če ste kdaj opazovali čebelo, ki je po naključju sedla pred vas na mizo, ste lahko videli, da se ji zadek neprestano krči in širi. Pred vzletom postanejo ti gibi še posebno izraziti. Dr. Zander je naštel ob neki taki priliki 150 utripov v eni minuti.

Pri vsakem dihanju je treba razlikovati dvoje nasprotno usmerjenih delovanj: vdih in izdih. Človek diha s pljuči. Pri vdihu razširi prsni koš in s tem tudi pljuča. V pljučih se zaradi tega zračni pritisk zmanjša. Da se izenači z zunanjim pritiskom, vdre zrak skozi ustno in nosno odprtino v njih notranjost. Pri izdihu mišice popuste, prsni koš zavzame svoj normalni položaj, se vleže na pljuča in iztisne iz njih izprijeni zrak.

Pri žuželkah je potek mnogo bolj zapleten in še danes nepojasnen. Regen je proučeval dihanje murnov. Pri tem je uporabljal nalašč v ta namen skonstruirano napravo, ki je avtomatično beležila posamezne faze dihanja. Naprava je bila v glavnem sestavljena iz dveh delov: iz steklene cevke, v katero je zaprl murna, in iz vrtečega se valja, tako imenovanega kinografiona, okrog katerega je bil napet s sajami namazan papir. Cevka in valj sta bila v medsebojni zvezi po raznoravnem vzvodu, čigar krajši konec je mohl skozi ozko odprtino v notranjost cevke, medtem ko je drugi daljši konec grebel po sajastem papirju in zarisaval na njem vse murnove gibe v povečanem razmerju. S to napravo je Regen ugotovil, da dihaajo žuželke popolnoma drugače kot človek. Človek nastopa aktivno pri vdihu, žuželke pa pri izdihu. Ko zadek pokrčijo, se stisnejo vzdušni mehovi in debelejšje vzdušne žile ter tako poženejo zrak skozi dihalnice. Ko zadek razširijo, se zaradi prožnosti ostenja razširijo tudi vzdušnice, nakar lahko zrak zopet vstopi. V grobih obrisih nam je Regnov poizkus raztolmačil tudi ponašanje čebel pri tej važni življenjski funkciji. Docela seveda ne. Pozabiti namreč ne smemo na zaklopnice, ki prav gotovo niso samo zaradi lepšega nameščene ob vhodnih odprtinah. O njih delovanju ni v čebelarški literaturi nikakih resnih podatkov. Dr. Zander meni, da se zapro, kakor hitro so vzdušni mehovi polni. Pri ponovnem pritisku zadkovih obročkov na mehove zaide zrak v lasaste cevke, ki so bile dotlej prazne. Skozi dihalnice namreč ne more odteči, ker so še vedno zaprte. Šele ko se pri naslednjem utripu odpro, lahko izstruji na prosto. Toda tudi v Zandrovi knjigi ne najdemo podatkov, kako se vrši skozi iste odprtine izmena svežega in izrabljenega zraka. In ravno okrog tega vprašanja se suče vsa problematika čebeljega dihanja. Neka teorija trdi, da uporabljajo čebele dihalnice na zadku samo za vdihavanje, prsni trahealni sistem pa naj bi bil določen predvsem za odstranjevanje ogljikovega dvokisa iz telesa. Kako je v resnici, ne vemo, z golim teoretiziranjem pa vprašanja ne bomo rešili. Zato zapustimo področje somatologije in preidimo k naši temi! Preden se je lotimo, pa napravimo na podlagi dosedanjih razmotrivanj nekaj zaključkov, ki nam bodo v oporo pri nadaljnjem proučevanju zamotanega problema.

(Dalje prihodnjič.)

STARI ZAPISI O ČEBELAH IN ČEBELARSTVU

(Kulturnozgodovinski in jezikovni drobiž)

JOZE STABEJ

V.

Iz zapisov o čebelah in čebelarstvu na Slovenskem v 19. stoletju, ki jih je ne vem koliko, bom navedel samo nekaj manj poznanih, a pomembnih primerov v prvih desetletjih.

O slovenskem čebelarstvu na Štajerskem so slovenski viri precej redkobesedni. Znani ptujski zgodovinar Simon Povoden (1753—1841) nam je zapustil v rokopisni Bürgerliches Lesebuch¹⁰⁰ o čebelarstvu v Ptuj in okolici le naslednje skromno sporočilo: *Čebelarstvo, ki bi lahko prineslo meščanu marsikak goldinar v hišo, se tukaj [= v Ptuj] malo goji, tem bolj pa na deželi, kjer se ukvarja z njim kmet sicer v malem, a mu delno vendar poveča njegov prehraben sklad — (str. 507).*

Drug slovenskoštajerski zgodovinar Anton Krempl (1790—1844) je orisal čebelarstvo v dobi od 1780 do 1843 le z enim stavkom: »Za roje (bčele) se tudi kam menša skerb vzeme, kak bi se vzeti znala«¹¹⁰ ter še pripomni o Dajnkovem »Čelarstvu«, da »slovenšina v njegovem 'Čelarstvo' ... je ne dopadenja našla« (str. 252).

Pošteno pa bi se urezali, če bi presojali čebelarstvo te dobe na Slovenskem Štajerskem samo po takih redkobesednih zapisih. Že iz časa Blaža Kumerdeja in Janeza Goličnika vemo, kako je bila čebelja reja povzdignjena in razširjena v celjskem okrožju; v arhivu prve Kmetijske družbe v Gradcu (1764—1787), pa bi našli o čebelarstvu v slovenskih krajih Štajerske za gotovo nam še neznana in nova poročila. Če prebiramo pri nas do zdaj še neobravnavane in neizčrpane Verhandlungen und Aufsätze, ki jih je izdajala vsako leto od leta 1819 dalje Kmetijska družba za Štajersko v Gradcu, vidimo, koliko dragocenega gradiva o vseh mogočih zadevah Slovencev na Štajerskem je v spisih te družbe. O reji čebel vzemo — da navedem le nekaj primerov — naslednje:

V opisu okraja Konjice poroča Avguštin Souvan 17. avgusta 1821, da je čebelarstvo v tem okraju prav trdno in dobro; panji so večinoma leseni, dolgi 2½ čevlja, 14 col široki in 6 col visoki, naklad pa ne poznajo.

Kmetijska podružnica v Slovenjem Gradcu je poslala leta 1822 osrednjemu odboru v Gradec posebno dobro navodilo o reji čebel, ki ga je napisal kaplan Stroj v Škalah in čigar delo je ocenil čebelarski izvedenec Andrej Rungger, župnik v Feldkirchnu, ki je bil na občnem zboru KDG dne 15. septembra 1821 prvi predlagal, da se mora družba pobrigati predvsem za napredek čebelje reje. Opazovanja in izkušnje v čebelarjenju je napisal Stroj kot dolgoletni umni čebelar, ki je izumil tudi izboljššan ležeči panj in ga poslal za vzorec Kmetijski družbi v Gradec. Leta 1823 so imeli čebelarji v slovenjegraškem okraju 2159 panjev.

¹⁰⁰ Bürgerliches Lesebuch, in welchen nebſt der alten, und neuen Geſchichte Der Römerſtadt Pettau auch andere Geſchichten, und Denkwürdigkeiten von allen Jahrhunderten her bis auf das laufende Jahr 1818 enthalten faßlich dargeſtellt werden. — 4°, 712 strani. — Rokopis hrani Študijska knjižnica v Mariboru.

¹¹⁰ Dogodivšine Štajerske zemle. V Gradcu, 1845, str. 246.

V obširnem opisu kmetijskih razmer v podružničnem okraju Radgona je napisal 1. septembra 1822 dr. Jožef Onderka, zdravnik in fizik v Radgoni (pozneje nekako leta 1826—28 okrožni fizik v Celju), že kar nadrobna poročila o čebelji reji v tedanjih župnijah in krajih Gornja Radgona, Gornji Čmurek, Sv. Ana, Negova, Sv. Benedikt, Sv. Anton, Sv. Jurij, Apače, Mala Nedelja, Sv. Križ, Kapela, Ljutomer itd. Poleg celotnega načina čebelarjenja je dr. Onderka popisal še posebej čebelnjake in košnice, ki so jih imeli čebelarji v podružničnem okraju okrog 4000; lesenih panjev niso poznali. Po imenu navaja več odlikovanih umnih čebelarjev (»čebelarskih očetov«), kakor so bili na primer Lebec, ki je imel čebelnjak z več ko 100 košnicami, Berič, Žniderič, Kotnjak v Ljutomeru, Pušenjak, Kaučič, Zemljič itd. Nasploh je Onderkova obravnava tem bolj pomembna zato, ker opisuje Onderka slovenske in nemške kraje v radgonskem okraju ločeno in ker ima polno takih podatkov vsake vrste, ki bi jih v teh slovenskih krajih in pri ljudeh iz leta 1822 težko našli kje drugje.

Glede na sklep občnega zbora KDG dne 10. septembra 1825 so bili določeni v posameznih podružnicah umni čebelarji, tako imenovani čebelarski očetje (Bienenväter), ki so bili nekaki nadzorniki in učitelji čebelje reje v določeni jim okolini in pri katerih so dobili čebelarji potrebne nasvete in pouke. Radovoljni čebelarski očetje so bili nekako isto kakor okrog 50 let pred njimi državni čebelarski mojstri po predpisih čebelarskega patenta in navodilih z dne 8. aprila 1775, ki jih je bil sestavil po Janša-Kumerdejevem »Načrtu čebelarske družbe, ki bi se lahko osnovala v avstrijskih deželah« Raab, dvorni svetnik cesarice Marije Terezije. Taki »čebelarski očetje« so bili na primer: Tomaž Dobratinšek, vrtnar v Višnji vasi pri Celju, Jožef Mežnar, gostilničar v Celju, Jožef Novak, gostilničar v Novi cerkvi, Jernej Šturm, župnik v Št. Jederti nad Laškim, Matija Balon, dekan v Gornjem gradu, Jurij Janežič, kmet v Braslovčah, Jožef Lipold, župnik v Rečici, Matevž Poznič, kočar v Preboldu, Anton Pustoslemšek, kmet v Lučah itd. Kmetijska podružnica v Mariboru je sestavila 27. februarja 1825 posebna strokovna navodila za poslovanje umnih čebelarjev, »čebelarskih očetov«.

Važen vir za zgodovino čebelarstva na Štajerskem so številni in obširni predlogi o čebelji reji na občnem zboru KDG dne 15. marca 1825. S cesarskim odlokom z dne 15. novembra 1825 so bile dovoljene KDG letne nagrade za pospeševanje čebelarstva, na primer za celjsko in mariborsko okrožje po tri nagrade po 40, 50 in 20 fl; te nagrade je dobilo v posameznih letih tudi več slovenskih čebelarjev, ki so vsi navedeni v poročilih po imenu.

Okrog leta 1822—25 so bila ustanovljena na Spodnjem Štajerskem prva čebelarska društva, tako imenovani čebelarski krožki. Posamezni krožek je združeval 3 do 15 ali še več čebelarjev, ki so si postavili skupen čebelnjak, v katerem je imel vsak krožkov ud vsaj po 1 panj. Čebelnjak je oskrboval najumnejši čebelar, t. j. »čebelarski oče«, čisti dohodek pa so si delili po odbitku stroškov krožkarji sorazmerno med seboj. Tak vzorec čebelnjak je imela na primer mariborska kmetijska podružnica v Vurbergu, čisti dohodek pa so darovali krožkarji podružnici za njene splošne potrebe. V Mozirju je sestavljalo čebelarski krožek 12 udov, ki so imeli v skupnem vzornem čebelnjaku, ki ga je oskrboval Franc Vogl, vsak po 1 panj.

Pri obilnejših nemških in nemško pobarvanih poročilih o čebelji reji na Spodnjem Štajerskem v prvih desetletjih 19. stoletja, so pa zadevni slovenski pisani in tiskani zapisi več ko skromni. Spričo tega je prav, da poznamo prvi večji slovenskoštajerski sestavek o čebelarstvu, ki ga je napisal že omenjeni Janez Leopold Šmigoc (1787—1829) in ki se glasi:

Pzhelarija (Zhbelarija, Zhmelarija)

Pzhele ali zhmele, nar fkerblivejſhe ſtvári ſo dvoje ſorte, domazhe ino divje, domazhe ſtanujejo v'volnjakih, divje pa v'fhtorih, al pak v'bednjih, to je, v'otlem drévji. Kak bersh s'smládlétka [= spomladi] toplo grazhuje, ſe zhbele is pzheljakov podajo, ino ifhejo zvetojozhe roſhe, po kérih vojk sbirajo.

Zhe polétji ſonze priſhága [= pripeka], rojijo ſe zhbele, snaminja, da ſe bójo ſkoro rójile, je, da ſe zhbele, kére ſe rojiti hozheko, tri, ſhtíri, ali vezh dnov préje pred lukno zhmeljakovo ſpravíjo, s'vzhéra [= zvečer] dolgo berníjo; tudi matiza, hak eni právíjo, préd rójom popéva.

Kadár ſe zhele rójijo, ſe préje nad zhmeljakom verſhíjo, kak ſe dále podájo; de pa ſe oné oftanovíjo, ino ne odletíjo, ſe njim v'sponze ſvoní, ali v'druge rézhi klepezhe, ali ſe s'vòdoj poſhkraplajo. Zhe ſi je rój ſedel, móre ſe ón s'nezhím pokríti, da ga ſonze ne doſegne, ino ne pretíra; is zezhera [= zvečer], po ſonzhnem ſahodi ſe ón v'panj, (v'kofh) kéri je s'medom pomasan, ſpravla.

Pzhele nofíjo ſét [= sat], ino délajo piſkrižhe na ſheft voglov, polnijo nje s'medom; ſétje (ſetovje) pri ognji reſpuſheno da vojk, is kérega ſe ſvézhe slévajo, ino druge rezhi délajo. Is meda ſe med (medíza) kuha.¹¹¹

Kakor je znano, je rabila Šmigocu pri pisanju in sestavljanju slovnice poleg J. V. Meidingerjeve slovnice tudi vzorna Kopitarjeva slovnica iz leta 1808—1809. Primerjajte prednje Šmigočevo besedilo v zadnjem odstavku z Vodnikovim prevodom leta 1808, pa boste videli, da se ujemata v nekih izrazih dobesedno.¹¹² Tako je bila Kopitarjeva objava Hipolitovih rokopisnih sestavkov vzrok, da je pisal 3 leta pozneje o istem predmetu tudi Šmigoc, ki je vknjižil v svojo slovnico še marsikatero drugo slovensko besedo iz čebelarstva.

Mimo čebelarstva tudi ni šel Janez Nepomuk Primic (1785—1823), prvi profesor slovenskega jezika na liceju v Gradcu, četudi ni napisal kaj posebnega o čebelah. Njegov najobširnejši zapis o slovenskem čebelarstvu je v Bukvarju,¹¹³ kjer poroča (v nemščini), kaj je zadevno pisal Joseph Rohrer leta 1804. V Bukvarju ima na strani 40 besede *zhebéla*, *buzhéla*, *zhéla ſhumi* (*buzhí*). Branja¹¹⁴ pa imajo na str. 12 rečenico: *priden ko zhebélza (zhmélza)*, in takih malosti se najde v Primčevih delih še več. Ko piše Primic na str. 81 Bukvarja o ajdi, pravi: *Zvétje od hajde dá zhebélam (zhmélam, buzhélam) prav dobro paſho*. Na kraju Rohrerjevega poročila o Janšu pa pristavlja Primic: *Čudno je, da goje čebelarstvo predosem v deželah, kjer stanujejo Slovani; že stari Slovani so čebelarstvo zelo ljubili*.

¹¹¹ Theoretisch-praktische Windische Sprachlehre... herausgegeben von Johann Leopold Schmigoc. Grätz 1812, str. 238 in 239.

¹¹² Glej SC 1953, str. 302.

¹¹³ J. N. Primitz, Nóni Némľhko-Slovénľki Bukvar al A. B. C. — Grätz, 1814, str. 80, 81.

¹¹⁴ J. N. Primiz, Némľhko-Slovénľke branja... V'Némľhkim Gradcu, 1815.

Nekako sočasno s Šmigocem pa je porabil Primic v Abezedi sa Slovénze, ki jo je izdal v Gradcu pred 2. majem 1812, na str. 23 Vodnikov prevod *Zhebelarija* iz leta 1808 v Kopitarjevi slovnici.

Na čebele tudi ni pozabil spodnještajerski narodni gospodar Janez Pavel Ješenak (1755—1827), ki v Bukvah sa Pomozh, inu Prid Kmetam, V'Zelli, 1821, str. 79, opozarja v sestavku ‚Od ajde‘, da »*Zhebele, posebno zhe njeni [= ajde] zvot mras, ali jug ne v̄mori, imajo na nji to nar bolifshi pafho, inu obilno medu perdobijo*«. V začetnem pogovoru »med enim Gofpod fajmefhtram, inu kmetam«, odgovori na župnikovo (Ješenakovo) vprašanje: »*Posnafh ti en zhebeleni panj?*« kmet Anton samoumevno: »*Kako bi tega ne posnal, kir jih imam vezh, kakor dvajfet*«. Nato pouči Ješenak kmeta, da »*v'enim panju fhtejefh ... tri forte zhebel: matizo, trote, inu delavne zhebele ...*«, ki imajo vsaka samosvoje opravilo, a vendar ne morejo biti druga brez druge. Tako »*ne kmet bres drugih stanov, ne drugi stanovi bres kmeta snajo na sveti biti. Kakor vfe forte zhebele, pak v̄faka sorta po svojim opravili perpomaga, de se med, inu vofek perdela; tako med ludmi vfi stanovi eden drugim v'roke seshejo, v̄fak stan pak po svoji fhgi perpomaga lubi kruh perdelati, inu ga v'miru vshivati*« — (str. 10, 11). Daljnje primere iz čebelarstva je napisal Ješenak še na str. 22, 90.

Odlično mesto v zgodovini slovenskega čebelarstva moramo prisoditi Martinu Kuraltu,¹¹⁵ ki je izdal leta 1807 v Lvovu četrti natis Janševe Vollständige Lehre von der Bienenzucht, vodil v Lvovu čebelarško šolo, ki jo je obiskovalo leta 1806 poleti 245 slušateljev, napisal obširno obravnavo o čebelarstvu in tudi sam čebelaril okrog 30 let, ker mu je bilo čebelarjenje najljubše opravilo, ki je zanj žrtvoval mnogo časa in denarja. Kakor je izpovedal sam 20. decembra 1845, je »ljubil svoj narod iz vse svoje duše in trpel zanj po nedolžnem mnogo mnogo let«. Iz starih klasikov je napisal za čebelnjake več napisov, in tudi sebi samemu je bil namenil za nagrobni napis vrstici

*Bres fkèrbi sà blago, in prásno vissokóft,
Je lúbil zhbéle, mir, zhlovéftvo, in modróft.*

Vklesali pa so mu v nagrobni kamen njegov drug latinski napis, kjer je prav tako poudaril, da je bil vedno ljubitelj čebel.

Poleg raznih kratkih zapisov in daljše obravnave o čebelah, se je spomnil Kuralt nanje tudi v izvirni daljši slovenski pesmi z naslovom ‚Jútrejna péfem èniga Krájnškiga Kméta po létu‘ v naprednem sestavku Ein kleiner Versuch in krainerischen Volksliedern,¹¹⁶ kjer pravi v 4. kitici:

*Pridno brenzhí med urátzam zhebélza,
f'nu se múja se strámi osnánt,
Dè je zhař nõft u vofhéne predélza,
Kàr je po róshzah medéniga, hránt.* (Str. 122)

(Dalje prihodnjič)

¹¹⁵ Glej o njem že v II. delu obravnave, SC 1953, str. 235. Podatki so iz ZMS XIV. zvezek (1912), str. 29, 31, 33, 40.

¹¹⁶ Illyrisches Blatt zum Nutzen und Vergnügen. Laibach, Nro. 51. Freytag den 1. August 1823, str. 121—124.

VEČ MEDU V NAŠE GOSPODINJSTVO!

C. K.

Če prideš na obisk k čebelarju, ko ravno opravlja čebele, ne bo prav nič hud, čeprav ga boš pri njegovem delu motil s tem ali onim vprašanjem. Prav prijazno ti bo odgovarjal ter utešil tvojo radovednost, če bo le v njegovi moči. Ta ali oni te bo celo povabil v stanovanje, kjer ti bo postregel z medico, kosom kruha, namazanim z medom, ali pa z medenjacom. Posebno za otroke ima čebelar vedno odprte roke. S pravim užitkom jih gleda, kako jim gredo v slast medene slaščice.

Prav živo mi je ostal v spominu obisk, ki sem ga napravil pred leti s svojim sinčkom pri nekdanjem uredniku Slovenskega čebelarja, tovarišu Bukovcu. Takoj je imel uslužni gostitelj pri roki lepo pločevinasto škatlo, iz katere je med najinim razgovorom zalagal sina z okusnimi medenjaki.

S takim pecivom bi morala biti založena ne samo hiša čebelarja, temveč sleherno gospodinjstvo. Pa bo ta ali ona gospodinja dejala, da bi večkrat napravila kako poslastico iz medu, če bi le vedela, kako. No, temu se dá kaj hitro odpomoči. Zdi se mi, da ne bo odveč, ako navedem tu nekaj praktičnih navodil o uporabi medu v kuhinji. Povod za to mi je dal nedavni obisk dveh čebelarjev, katerima sem postregel z medenjaki, ki jih nista mogla prehvaliti. Da, celo recept sem jima moral dati.

Medeni kolač. Mešaj pol ure 16 dkg sladkorja s 6 rumenjaki, dodaj malo cimeta, nageljnovke žbice in nastrgane limonine lupine, a nazadnje še 16 dkg zmletih orehov, 15 dkg medu in pol zavitka pecilnega praška! K temu primešaj sneg iz 6 beljakov izmenoma s 15 dkg moke, na koncu pa še žlico ruma! Pekač namaži ali s surovim maslom ali z mastjo ali z oljem, ga nalahno posuj z moko ter vlij vanj zmes! Po vrhu okraši kolač z orehovimi jedrci! Peci na zmernem ognju!

Preprost medenjaki. 60 dkg moke, 10 dkg masti, 10 dkg sladkorja, malo soli, popra, 1 rumenjaki, 1 celo jajce in 10 dkg medu zamesi v čvrsto testo ter ga razvaljaj! Iz razvaljanega testa izreži manjše, različno oblikovane kose, jih namaži z jajcem in peci!

Odličen medenjaki. Mešaj v skledi $\frac{1}{4}$ kg medu, $\frac{1}{8}$ kg sladkorja, 3 jajca, cimet in nekoliko zmlete limonine lupine toliko časa, da se začne zmes peniti. Dodaj nato $\frac{1}{4}$ kg moke in pol žlice jedilne sode, na koncu pa še nekaj žlic vode! Zmes vlij v pekač, ki je namazan z mastjo, ter peci $\frac{3}{4}$ ure! Ohlajeno pecivo razreži v rezine! Ta medenjaki ostane dolgo časa sveži.

Keksi z medom. Zamesi 65 dkg moke, 25 dkg sladkorja, 15 dkg surovega masla, 4 jajca, 8 žlic medu, pol žličice jedilne sode, nekoliko cimeta in naribane limonine lupine! Dobljeno testo razvaljaj, izreži iz njega kekse ter jih peci!

Namesto tega lahko vzameš: 40 dkg moke, 4 dkg surovega masla, 8 dkg sladkorja, 2 žlici medu, 1 jajce, malo cimeta, nageljnovke žbice, 4 žlice mleka in pol žličice jedilne sode. Nadaljnji postopek je isti kakor zgoraj.

Medeni poljubčki. Napravi testo iz $\frac{1}{2}$ kg moke, pol žličice jedilne sode, 20 dkg sladkorja, 17 dkg medu, 2 jajca in 2 žlice masti! Koščke tega testa zvaljaj v kroglice, ki naj ne bodo večje od debelega lešnika! Zloži jih nekoliko vsaksebi v pekač, ki je posut z moko, ter peci!

Carigrajska torta. Izredno okusno slaščico iz medu, ki jo imenujemo »carigrajska torta«, naredimo takole:

10 dkg medu postavimo v loncu na štedilnik, da zavre. Med tem časom stolčemo sneg iz 2 beljakov ter mu dodamo 18 dkg sladkorne sipe in 18 dkg debelo zdrobljenih orehov. To zmes vlijemo v vreli med ter kuhamo in mešamo na strani štedilnika toliko časa, da se loči od posode. Vročo zmes vlijemo na oblat, z drugim oblatom pa jo pokrijemo in obtežimo. Mrzlo razrežemo na kocke!

Tako pecivo je hranilno in bo vsakomur teknilo. Užival ga bo lahko celo bolnik s še tako slabim želodcem. Okrevajočemu bolniku pa priporočam okusno in tečno okrepčilo iz medu, ki ga pripraviš takole:

Žlico medu zmešaj z rumenjacom, mešanici pa počasi dodajaj toliko mrzlega ali toplega mleka, da je jed bolj ali manj tekoča.

Gospodinje, postrezite svojim domačim z medenim pecivom, ki ni samo tečno, ampak tudi zdravilno.

S POTA V PAŠO

JOSIP PIRNAT

Bil je vroč poletni dan. Po razgreti cesti na Dolenjskem se je počasi pomikal voz, zvrhano naložen z AŽ-panji. Sonce je neizprosno pripekalo, nebo je bilo brez oblaka, ozračje brez hladilne sapice...

V težkem vzdušju smo za počasno vprego korakali trije spremljevalci in v mislih merili široko daljavo. Iz razgretih panjev je puhtela vroča sopara, po okenskih mrežah pa je počasi polzela raztopljena zadelavina. S strahom smo pričakovali, kdaj bo v panjih zamrlo življenje, kdaj se bosta iz njih pricedila vosek in med. Naenkrat pa je na vozu nekaj strahotno zahreščalo in votlo zaropotalo. Skočili smo bliže. O, joj! Zaradi teže se je zlomil prečni tram in dera s panji vred se je nevarno nagnila prav nad občestni jarek.

Ura je bila enajst dopoldne in v najhujši sončni pripeki smo nesrečni brodolomci tuhtali, kako bi se rešili iz zagate. Da bi panje preložili? Ne, to ni mogoče! Treba je hiteti! Usodna lahko postane vsaka zamujena minuta.

Z dvorišča oddaljene hiše je prinesel voznik močan kol, da bi z njim nadomestil zlomljeni vzvod. Vsi smo se uprli ob voz in ga skušali dvigniti. Toda breme je bilo pretežko in naše moči preslabotne, da bi kaj zalegle.

Mimo je pridrvel razkošen avtobus, natlačeno poln turistov iz tujine. Zvedavo so gledali tujci našo nesrečo, a nikomur ni prišlo na um, da bi nam pomagal v stiski in sili. Pa je prilezla po cesti drobna ženica, na pol gosposko oblečena. Ata z Močil so jo takoj s primernimi pokloni zaustavili in jo povabili k sodelovanju. A kako naj pomaga nežno Adamovo rebro pri takem delu, ko tako malo zaleže? Prispevati nam ni mogla niti pol konjske sile. Končno smo ji odkazali lažjo nalogo. Namesto voznika naj bi porinila pod dero kol, kadar jo bomo moški dvignili do potrebne višine.

Z voznikovo pomočjo smo začeli znova dvigati tovor. »Če sleherni počí nam ud — obilo poplačan bo trud,« je pel pesnik Jenko in te besede so zvene le tedaj tudi nam po ušesih.

Pobožni vzdih ženice in krepke kletvine voznika so se zlile v junaški akord, da smo poprijeli s podvojeno močjo in spravili težko dero na potrebno višino. V ugodnem trenutku je ženica naglo podložila okroglo hlodovino in — hura! — domovina je bila rešena. Na vseh obrazih je po zasluženih zmagi zasijalo zadovoljstvo. Od navdušenja in sreče bi bili kar vsi radi objeli junaško zastopnico ženskega spola, pa smo se premislili, ker je bila že precej v letih in je tudi že naše glave pokrivala poznojesenska slana. Pristrčno smo se ji zahvalili, se na kratko od nje poslovili in naša karavana je odjadrala dalje v obljubljeni deželo...

In čudo prečudno! Ko smo v prvih popoldanskih urah odpirali žrela, smo ugotovili, da je padlo le v enem panju do polovice čebel, medtem ko so bile v vseh drugih družine zdrave in dobro ohranjene.

Res, slovenska čebela ni samo pridna in pohlevna, ampak tudi hrabra in odporna, prav kakor slovenske žene in dekleta, ki so se ponašale s temi lepimi čednostmi in krepostmi v vseh dobah burne zgodovine.

Opazovalnice

POROČILO ZA JULIJ IN AVGUST

Julij: V Sloveniji je skoraj vse dni prve in druge julijske dekade deževalo. Šele v tretji dekadi se je vreme izboljšalo in je bilo nekaj več možnosti za pašo. V začetku mesca je zacvetel kostanj, vendar prave kostanjeve paše ni bilo. Konec prve dekade je odcvetela lipa, nakar se je pričela paša na otavi, ki pa tudi ni bila preveč izdatna. Stalno deževje in vetrovno vreme sta omejila razvoj zalege. Opazovalec iz Pušče-Bistre javlja, da se zaradi slabega vremena ni vrnilo s prahe kar sedem matice. Ker je bil skozi ves mesec donos zelo pičel, ali ga pa sploh ni bilo, so morali nekateri čebelarji krmiti, posebno šibkejše družine.

Avgust: V primerjavi z mescem julijem je imel avgust nekaj manj padavinskih dni. Posebno v prvi in drugi dekadi je prevladovalo sončno vreme. Srednja mesečna toplina je bila nekoliko višja od julijske. Čebele so nabirale na otavi in ponekod (Breg — Tržič, Bučkovci — Ljutomer, Pristava — Ljutomer) tudi na rumeni detelji. V tretji dekadi je bila v vsej Sloveniji večina dni oblačnih, tako da je bilo število sončnih ur zelo majhno. Prva ajda se je razcvetela že konec druge dekade, ostala v začetku tretje, v severnih delih Slovenije pa šele v mescu septembru. Kljub slabim vremenskim razmeram je ponekod (Sv. Lovrenc na Dravskem polju, Prosenjakovci, Cezanjevci) dokaj dobro medila. Vendar ni edina želja čebelarjev, da bi dobro medila, ampak da bi tudi dobro obrodila, da bi jo drugo leto kmetje, ki zaradi večletnih neuspehov sejejo vedno manj ajde, raje in čimveč posejali.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplina	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snegom	
	mesečni tretjini dkg								
Breg—Tržič julij	-140	- 30	+ 20	-150	+15.1	27	12	—	171
avgust	—	- 50	+ 50	—	+16.2	28	11	—	223
Preddvor—Kranj	-110	- 10	+200	+ 80	+17.3	24	7	—	122
Dražgoše—Skofja Loka	-210	-260	-280	-750	+14.2	24	20	—	113
Tinjan—Istra	- 90	-185	-200	-475	+20.0	31	9	—	354
.	-100	-100	- 80	-280	+22.2	30	7	—	307
Moščeniska Draga	-190	-280	-225	-695	+21.7	31	11	—	276
.	-225	-140	- 70	-435	+21.5	31	4	—	317
Žerovnica—Postojna	- 70	- 95	+ 25	-140	—	27	15	—	197
.	—	—	—	—	—	29	9	—	264
Bilje—Renče	-200	+145	- 20	- 75	+21.1	31	8	—	289
.	-270	-140	- 90	-500	+21.2	29	9	—	256
Zajčje polje—Kočevje	+160	+ 80	+260	-500	+18.6	30	1	—	339
.	- 70	-150	- 60	-280	+16.3	22	6	—	282
Krka—Stična	—	-100	+ 70	- 30	—	28	12	—	212
.	+ 20	- 60	+220	+180	—	28	10	—	232
Novo mesto	-152	-180	- 30	-335	+19.9	30	11	—	248
.	+ 95	+ 15	+530	+640	+19.7	31	10	—	282
Dragatuš—Črnomelj	+230	- 55	-120	+ 55	—	29	8	—	—
.	- 30	- 80	+585	+475	—	30	3	—	—
Dobova—Krško	-125	-135	- 15	-275	+17.7	25	10	—	—
.	+ 10	-105	+ 70	+ 25	+16.0	27	3	—	—
Sv. Lovrenc na Pohorju	- 55	- 10	+300	+235	+17.5	31	17	—	240
.	-170	-140	- 50	-360	+17.9	30	13	—	257
Sv. Lovrenc na Drav. p.	-170	- 65	+430	+195	+18.3	30	10	—	286
.	+120	- 95	+605	+630	+18.7	31	10	—	252
Ribnica na Pohorju	+ 70	- 20	+260	+310	—	27	17	—	220
.	- 40	- 90	- 40	-170	—	27	8	—	255
Rogatec	+ 70	- 30	+240	+280	+20.0	31	11	—	119
.	+ 40	+ 70	+ 80	-190	+19.2	31	9	—	185
Bučkovci—Ljutomer	- 65	-105	- 5	-175	+18.2	29	10	—	245
.	+110	- 65	+405	+450	+19.4	31	6	—	281
Cezanjevci—Ljutomer	- 40	- 40	+190	+110	+17.8	27	17	—	123
.	+310	—	+390	+700	+19.2	31	10	—	168
Prosenjakovci-M. Sobota	-140	-170	+120	-190	+17.1	30	15	—	190
.	+370	—	+230	+600	+18.0	31	7	—	259
Pristava—Ljutomer	- 70	- 60	+ 85	- 45	—	28	11	—	202
.	+ 20	- 60	+315	+275	—	31	5	—	310
Lendava	+ 80	-190	-100	-210	—	28	14	—	175
.	+120	- 60	+360	+420	—	29	8	—	230
Lokve—Prebudič	-225	-200	-175	-600	+17.0	27	19	—	—
.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dol. Logatec	—	-180	+ 60	-120	+20.9	30	16	—	207
.	-145	- 65	-140	-450	+19.3	30	8	—	258
Ljubljana	—	—	—	—	+17.7	—	15	—	199
.	—	—	—	—	+18.0	—	13	—	—
Povprečki julij	—	—	—	-152.1	+18.3	28.4	12.3	—	215.5
avgust	—	—	—	+107.2	+18.8	29.3	8.0	—	256.5

JANEZ KOCMAN

Za vedno je prenehal čebelariti tovariš Janez Kocman iz Rogatca, član čebelarke družine Podtabor. Bil je najstarejši čebelar v naši okolici. Že pred prvo svetovno vojno si je nabavil čebelje družine. Spreten, kakor je bil, si je sam izdeloval AŽ-panje, si napravil stiskalnico za satje, leseno točilo za med in še marsikaj drugega, kar mu je bilo potrebno pri opravljanju čebel. Često je pripovedoval, da mu je bilo najteže, ko se je vrnil leta 1918 iz ruskega ujetništva in našel svoj čebelnjak popolnoma prazen. Toda to ga ni oplašilo. Že čez nekaj let je spet vzpostavil svoje čebelarstvo in potem vzorno čebelaril vse do svoje smrti. Doživel je lepo starost 86 let. Na zadnji poti smo ga spremljali vsi njegovi čebelarski tovariši in mu položili na grob velik šopek cvetja.

Dobrega tovariša bomo ohranili v prijetnem spominu.

Čebelarska družina Podtabor

JANEZ ZUPAN

V zgodnji jeseni lanskega leta nas je iznenadila vest o prerani smrti dolgoletnega člana zagorske čebelarske podružnice, tovariša Janeza Zupana. Rojen je bil 11. oktobra 1891 v Brezju pri Čemšeniku, kjer je po smrti svojega očeta prevzel obširno posestvo. Bil je vzoren gospodar, dober sadjar in še boljši čebelar.

Čebelariti je pričel že v otroških letih. Bil je naslednik stare čebelarske družine, saj sta njegova strica čebelarila že pred skoraj 100 leti. Razumljivo je, da je bil ves čas naročnik Slovenskega čebelarja, ki ga je pridno prebiral ter nauke in nasvete, ki jih je v listu našel, tudi praktično preizkušal. V njegovem čebelnjaku so se radi zbirali okoliški čebelarji, s katerimi je delil svoje čebelarsko znanje in izkušnje. S svojim delom je navdušil marsikaterega začetnika; zato se je čebelarstvo v njegovi bližnji in širši okolici lepo razvijalo.

Ko je bila leta 1919 ustanovljena čebelarska podružnica v Zagorju, je bil seveda med ustanovitelji in do zadnjega časa član upravnega odbora. V njegovem čebelnjaku je prirejala podružnica večkrat čebelarske sestanke in predavanja.

Kako priljubljen je bil Janez — saj je bil pred vojno tudi župan občine Trojane — je pričala velika množica domačinov in okoličanov, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti. V skromno priznanje za njegovo dolgoletno sodelovanje mu je čebelarska podružnica poklonika venec svežih rož, ob odprtem grobu pa se je v imenu podružnice od njega poslovil tovariš Guna.

Kljub obilnemu delu je vedno našel dovolj časa za svoje ljubljene čebelice. Kot praktičen čebelar pa seveda ni brskal brez potrebe in ne-načrtno po panjih. Vsa redna dela in preglede v čebelnjaku je navadno opravljal ob nedeljah. To je bil zanj oddih in najlepša zabava.

Janez, ohranili te bomo v lepem spominu, tebi pa naj bo lahka domača zemlja, ki si jo tako ljubil.

Čebelarska družina Zagorje

ANTON PIVK

V torek 19. januarja 1954 smo vrhniški čebelarji spremili na pokopališče v Zaplani najstarejšega čebelarja in člana Čebelarske družine Vrhnika.

Pokojni Pivk, po domače Mivšek, se je rodil 4. januarja 1877 v Strmici pri Zaplani. Čebelar je postal že s 14 leti. Z muhami se je potem ukvarjal polnih 62 let. Sprva je čebelaril samo v kranjičih, od katerih se tudi pozneje ni nikdar popolnoma ločil. Bil je pravi kmečki čebelar. Kljub obilici dela je vedno našel čas za razgovor o čebelah. Prenekateri čebelar je začel čebelariti s kranjičem, rojem ali celo »žnidarjem«, ki ga je dobil pri pokojnem Mivšku. Kot prevaževalec je najdalje

prišel do Dobrave pri Ljubljani, kamor je vozil čebele na ajdo, kajti razen ajde je imel vse druge paše doma.

Ko je umiral, je bila njegova največja skrb, kaj bo s čebelicami, ko ne bo več njega. Upajmo, da ne bodo propadle!

Naj mu bo lahka domača zemlja! Sorodnikom naše iskreno sožalje!

Čebelarska družina Vrhnika

IVAN VRTAČNIK

Zadnje dni novembra leta 1953 je v Podkumu umrl Ivan Vrtačnik v visoki starosti 98 let. Bil je vnet čebelar. Kot mizar je izdelal precej panjev ne samo zase, temveč tudi za druge čebelarje v okolici. Ker je bil trdnega zdravja ves čas svojega življenja, so mu prerokovali, da bo dosegel 100 let. To se na žalost ni zgodilo. Tiho se je poslovil lanske jeseni od svojih ljubljenih čebelic ter jih za vedno zapustil. Naj v miru počiva!

H. K.

ODGOVORI

K 3. vprašanje: Konserviranje panjev.

— Konserviranje zunanje strani panjev je dobro in koristno. Za to rabimo razna mazila, vendar le taka, pri katerih ostane les propusten za zrak. Notranjščino panja čebele same prevlečejo z zadelvino, da je videti, kot bi bil les pološčen. Če komu to ne zadostuje, ga lahko prepoji z vročim firnežem, stene in strop samo enkrat, dno pa večkrat. Modra galica, ki je za konserviranje kolov in drogov kaj primerna, se v panju najbrž ne bi obnesla.

Najboljši les za panje je suha smrekovina. Smreke morajo biti sekane v času od novembra do februarja. Tedaj rast drevesa počiva in ni v njem soka. Na kakovost lesa vpliva tudi luna. Mogoče se bo kdo ob tej moji izjavi nasmešnil, češ vidiš ga staroverca, vendar je znano iz prakse, da je les najboljši, če drevo pšekaš med polno luno in mlajem. Kdor ima lastne smreke, naj le upošteva to staroverstvo in ne bo mu žal.

Virmašan

K 4. vprašanje: Ali ima čebelar škodo, če pravočasno ne toči medu? — Drugi odgovor:

Splošno veljavno načelo je, da smemo med točiti, ko ga je na satu vsaj tretjina pokritega. Izjeme so le pri medu, ki hitro kristalizira, kot pri mani, hojevcu, macesnovcu in drugih gozdnih medovih. Te vrste medu je treba iztočiti takoj, ne glede na to, ali je pokrit ali ne. Koliko medu je umestno odvzeti, pa je stvar vsakega posameznega čebelarja. Pri tem mora upoštevati pašne razmere svojega kraja, brezpašno dobo in porabo hrane do naslednje paše. Paziti mora pač, da ne zastane razvoj družin zaradi pomanjkanja živeža. Ako je v plodišču premalo medu, naj ga nekaj pusti še v medišču. V panju je med vedno bolje spravljen kot v loncu. Saj ga lahko iztočiš, kadar te je volja, če bi čebelam slučajno začelo primanj-

kovati prostora za odlaganje novega nektarja. Da bi čebele porabile več medu, kot ga potrebujejo zase, pa ne verjame noben pravi čebelar.

Virmašan

K 5. vprašanje: Prestavitev čebelnjaka.

— *Drugi odgovor:* Res je, da za postavitve čebel v hojevo pašo ni nobenih omejitev in da ni za to treba nobenega posebnega dovoljenja, toda takten prevoznik se bo vedno prej, preden bo pripeljal čebele na tuje zemljišče, spoznal z domačimi čebelarji. Ker ste si postavili čebeljak izven domačega kraja, kaže, da mislite stalno voziti čebele tja na pašo. Zato se dogovorite z domačini glede prostora! Z mirnim nastopom in lepo besedo se veliko doseže in upam, da si boste tako tudi vi pridobili njih naklonjenost. S trmo boste dosegli ravno nasprotno in doživeli neprijetnosti, ki jim nikakor ne boste kos.

Janez

K 6. vprašanje: Od kod hojev med? —

Tretji odgovor: Glede izvora hojevega medu je bilo že toliko opazovanj in pisanja, da bi bilo odveč, znova načeti to vprašanje. Ne samo leta 1914, temveč tudi med obema vojnama in po drugi svetovni vojni je Slovenski čebelar že večkrat poročal o tem. Hojev med je izloček listnih uši, pa naj bo to komu prav ali ne. Sicer pa, ko zamediš hoja, nihče ne vpraša, od kod je med. Vsak ga je vesel in čim več ga je, tem raje vidi. Ker na Primorskem ni hojevih gozdov, je razumljivo, da ni ta med tam tako znan kot v ostalih delih Slovenije, posebno na Dolenjskem in Notranjskem.

Pri nas na Gorenjskem vsako leto nestrpno čakamo novic o medenju hoje, in če so ugodne, vozimo čebele podnevi in ponoči, da ne bi zamudili lepe prilike. Po izvoru medu ne sprašujemo. Zadovoljni smo, da so posode polne.

Janez

K 18. vprašanje: Bolna matica. — *Prvi odgovor:* Vsa živa bitja, ki imajo visoko razvite organe, so podvržena raznim zunanjim in notranjim škodljivim vplivom, zaradi katerih ti organi obolijo. Ker je matica najvažnejši član čebelje družine, čebelarji pogosto sprašujejo, kaj je vzrok njenim hibam in obolenjem. To je tem bolj razumljivo, ker ima matica visoko ceno in hoče kupec imeti vedno le zdravo. Končno se vsak čebelar rad pohvali z zdravjem te ali one matice. Zato ni nič čudnega, da so nekateri čebelarski inštituti, ki raziskujejo razne čebelje bolezni, osnovali celo posebne oddelke za raziskovanje bolezni matic. Pri nas nimamo žal niti posebnega oddelka za raziskovanje čebeljih bolezni.

Nekateri znaki bolezni vaše dvoletne matice iz panja št. 2, ki ste jih navedli v zadnji številki Slovenskega čebelarja, govorijo za to, da je obolela na jajčnikih, drugi znaki zopet za to, da je obolela na črevesju. Morda je bila celo nosejava.

Če se zanimate za bolezni matic, se o njih lahko poučite v sedmi številki Slovenskega čebelarja iz leta 1936 na strani 97 in 98. Tam je opisanih več obolenj, n. pr. svitkavost semenic, zamašitev in zakrčljanje jajčnih vodnic, razkroj (atrofija) jajčnikov itd. Še natančneje je te bolezni opisal urednik Bukovec v Slovenskem čebelarju leta 1942.

Dr. K. L.

Drugi odgovor: Človek lahko doživi 80-letno starost in celo več, imamo pa ljudi, ki že s štiridesetimi leti umirajo. Tako je tudi pri maticah. Da nekatere predčasno opešajo, ni nikak izreden pojav. Zamislimo si samo, kakšno ogromno delo opravi ena sama matica v enem čebelarskem letu, ko zaleže tisoče in tisoče čebeljih celic. Opozorim naj še na to, da veliko matic med pregledovanjem poškodujemo, ne da bi takšne poškodbe opazili. Vzrok poškodbam je lahko tudi vznemirjanje čebel po raznih sovražnikih, ki vdirajo v panje. Tudi slabo zazimljenje družin, slaba ali nezadostna hrana lahko neugodno vpliva na poznejšo kakovost

matice. Mnogi čebelarji se tega ne zavedajo, ali se vsaj nočejo zavedati. Po njihovem mnenju je glavno, da čebele prestanejo zimo, potem se že same opomorejo. A na pomlad se pokaže, da takšne družine ne napredujejo, ali celo propadejo.

Dodajanje in izmejevanje matic je še zmeraj težak problem. Matico dodamo in, ko čez nekaj dni vidimo, da je le začela zalegati, smo zadovoljni. Nihče pa ne pomisli, kaj je morala prestati, preden je med čebelami prišlo do sporazuma, da so jo sprejele. Ko pa taka družina čez nekaj časa dodano matico preleže, se čudi in jezi, češ tako lepa je bila, pa so se je čebele naveličale. —
Franjo Vrčko, Videm pri Krškem

VPRASANJA

19. Zavarovanje. Tukajšnji čebelarji bi radi zvedeli resnico o zavarovanju čebel. Zastopnik DOZ-a trdi, da izplača zavarovalnica odškodnino za vsak pogin čebelje družine, ne glede na to, ali so bile zazimljene na hojevem medu ali na sladkorni raztopini. Za povrnitev škode, nastale med prevozom na pašo, pa je potrebno, kakor pravi zastopnik, da so čebele zavarovane s posebno polico, za katero je treba plačevati posebno premijo.

Jakšič Jože, Banja Loka

20. Kako naj se ubranim čebeljega ropa? V poletni brezpašni dobi pitam svoje družine vsako leto dražilno. Pokladam jim po 1—2 dcl sladkorne raztopine, v večernem mraku in zjutraj pred izletom pa odstranim posode. Krmim zadaj, poskušal pa sem tudi že spredaj na bradi. Niti kaplja raztopine ne ostane po pitanju na tleh ali na panjih in vendar so vsak dan navalile čebele iz sosedovega, 100 m oddaljenega čebelnjaka na moje družine. Po dvakratnem ali trikratnem pitanju moram z delom prenehati, ker komaj preprečujem, da se ropanje ne razvije v večjem obsegu. Že več let poskušam tako čebele pitati, a moram po začetnih poskusih takoj prenehati z delom. Kdo ve, kako bi moral pitati, da bi ne priabljal nezaželenih sosed. K. A.

Drža matice med petjem. Letos sem opazil, da se je eden izmed mojih panjev zelo razvil, kljub temu pa na zunaj ni kazal svoje moči. Čebele so dokaj slabo izletavale na pašo. Zato sem se odločil, da ga bom pregledal. Ko sem potegnil iz panja tretji sat, sem na njem opazil nekaj matičnikov, a tudi petje matice mi je udarilo na uho. Preiskal sem z očmi sat in res sem matico spazil v bližini matičnikov. S silo je hotela prodreti do matičnikov, vendar ji straža tega ni dovolila. Stražo je sestavljalo kakih 20—25 čebel, ki so jo pri vsakem napadu na matičnike takoj zavrnil. Po tem neuspehu se je matica prihulila k satu, zatreperila s krili in štrikrila do petkrat zapela. Toda kmalu je spet prešla v napad. Štiri take napade sem opazoval in videl, da se je vsakokrat, ko je zapela, enako obnašala.

Pirjevec

Duh matičnikov. Kot večkrat, sem tudi nekega lepega popoldneva v mescu juniju obiskal soseda — čebelarja. Mojo pozornost so takoj pritegnile nase čebele, ki so obletavale zadnjo stran čebelnjaka ter pri oknu po špranjah silile v njegovo notranjost. Opozoril sem tovariša na to in šla sva v čebelnjak pogledat.

Nekako v dva metra dolgi procesiji so se čebele v dveh smereh prašile in pomikale naprej po ozki polici ob zadnji steni čebelnjaka. Vse so bile obrnjene proti neki točki, ki naj bi bila približno v sredini police. Mislila sva spočetka, da gre za kak majhen potujoč roj, ki si išče dom. Gnetle so se posebno ob večji špranji za polico. Ko sva odgnala s tega mesta čebele, sva opazila v špranji matičnike, od katerih so bili nekateri že strti. Zdaj nama je bila stvar jasna: Iz nekega panja, ki je bil pred nekoliko dnevi izrojil, je sosed malo prej izrezal matičnike in jih vrgel na polico. Nekateri so se zvalili v špranjo za polico in, ker jih ni videl, jih ni

odstranil. Čebele je duh matičnikov privabil, da so jih šle iskat. Ko je prva prišla do njih, je to takoj sporočila drugim, ki so se odpravile z njo, da bi čuvale in obvarovale zarodke nove gospodarice. Pripomniti moram, da je panj že imel izvaljeno matico.

Iz tega vidimo, kako veliko skrb posvečajo čebele matičnikom in kako hitro jih izsledijo. — Torej, ne le matice, temveč tudi že matičniki imajo poseben duh, ki ga čebele natančno ločijo od drugih duhov. Ali nima potemtakem vsaka družina posebnega duha, po katerem se čebele medsebojno spoznavajo? Abrez

O naši sivki evropski čebelarški strokovnjaki čedalje bolj soglašajo v mnenju, da je najboljša čebela sveta. Spre gledali so ji celo njeno rojivost, ki je bila še do nedavna poglavitni kamen spotike. Naši čebelarji seveda dobro vedo, da v resnici ne roji nič bolj in nič manj kakor vsaka druga čebelja pasma. Rojenje je svojstvo, ki je odvisno od paše, velikosti panja in načina čebelarjenja ter se tudi s temi vred spreminja. V nekdanjih kranjičih, ki jih je prav trgovina z živimi čebelami še zmanjšala, je naša čebela resda rajši in več rojila, posebno po zgodnji in dobri paši na pomladanski resi. V sedanjih AŽ-panjih pa je dovolj prostora. Zato tudi brez prestavljanja in podobnih posegov za preprečitev rojenja roji le niso tako pogostna in splošna prikazen.

Svojega mnenja o vsem tem pa niso spremenili Švicarji, ki še vedno dosledno zagovarjajo svojo čebeljo pasmo kot posebno nerojivo. Iz primera, povzetega po knjigi Melchior Sooder: *Bienen und Bienenhaltung in der Schweiz*, 1952, str. 98 vidimo, da se Švicarji zaradi rojivosti nad našo čebelo pravzaprav ne bi smeli pritoževati, niti toliko povzdigo vati nerojivost svojih čebel. Neki von Baldenstein, čebelar iz Bergella, namreč poroča v svojem dnevniku iz leta 1845, to se pravi iz časa, ko v Švici še niso

poznali naše sivke, da je njegov čebelarški sosed prezimil 22 družin. »Od teh je potem v času od 1. junija do konca julija rojilo 18 družin. Vsaka je dala prvca in večina še tudi družca.« Če vemo, da so bili švicarski podolžni panji, v kakršnih je čebelaril tudi omenjeni čebelar, precej večji od kranjičev, potem ti roji ne kažejo na slabo rojivost švicarske čebele. A tudi sicer je bilo v večjem delu Švice že od nekdaj v navadi čebelarjenje na roje. Jeseni satja niso spodrezavali, ampak družine žveplali oziroma uničevali z vodo, spomladi pa je bilo treba število družin zopet povečati z roji, torej prav kakor pri nas!

Deel

Še o zažičevanju. V 49. in 50. letniku »Slovenskega čebelarja« sem v Malem kruhku opisal električni način zažičevanja satnic. K temu po ponovnih izkušnjah pripominjam, da za obtežitev satnic nič več ne uporabljam steklene plošče. Ugotovil sem namreč, da kljub vsej pazljivosti luknjice v letvicah večkrat niso izvrtane natančno v isti črti, zato plošča na žico, kj je slučajno nekoliko nižja, ne pritiska z isto silo kakor na ostale žice, ali pa obratno preveč, če je katera nekoliko previsoka.

Dovolj razgreto satnico položim, kakor sem že tedaj povedal, v satnik na žice, nato denem satnik na deščico za utiranje in izravnam z roko satnico, tako da leži povsod popolnoma enakomerno in tesno na žicah; le tako se pod vplivom električnega toka enakomerno zajedo v satnice. Kadar se žice pokažejo na gorenji strani, pogledam še spodnjo stran satnice, da se prepričam, če so dovolj utrte vanjo ali vsaj zalite z voskom. Če vidim, da je katera žica še svetla, kar se kljub vsej pazljivosti včasih zgodi, in da so druge v redu, nastavim oba pola električne žice tako, da zajamem s tokom le njo in jo utrem, kolikor je treba. V tem primeru nastavim pola na prosto žico ob satnici, česar sicer ne smemo storiti, ker bi nam lahko pregorela in seveda počila, pa bi bil ves trud zaman. Pravilno nastavimo pola na oba žeblička, ki držita žico ob konceh.

Začetniku se kaj lahko pripeti, da bo v preveliki vnemi pustil predolgo tok v žici. Kakšna bo posledica? Satnica se bo odlepila od žic ter padla na mizo, vendar bo cela, pa jo lahko zopet porabi.

S. Raič

O izboljšanju čebelje paše se je v našem listu že mnogo govorilo. K temu bi hotel dodati še to, da bi pri nas odlično uspeval tudi pravi žajbelj, ki najraje raste po sončnih skalnatih bregovih in izvrstno medu. Bilo bi umestno, da bi nabrali njegovo seme v dalmatinskih hribih in ga posejali pri nas. Kasneje, ko bi se nekaj rastlin zakoreninilo, bi se sam širil dalje. Prav tako dobro uspeva pri nas melisa, ki nič slabše ne medu. Obe omenjeni rastlini sta zdravilni in njih listje lahko drago prodamo.

Melisa pa ima še to dobro lastnost, da dela čudeže v čebelarstvu. Z rahlim mencanjem svežega melisnega listja med prsti, v katerega medtem nalahno pihaš, da se njegov vonj razširi po zraku, lahko privabiš roj na roko. Ako pa nimaš dovolj poguma, da bi dovolil roju sestiti na roko, potem zmečkano listje položi na kako nizko vejo v senci, kar bo prav tako privabilo čebele, da bodo sedle na izbrano mesto. Jaz sem majhne lahke zabožčke nadržnil z melisinim listjem in jih razpostavil v višini dveh do treh metrov okoli čebelnjaka. Skoraj v vse zabožčke so se ujeli roji. Pripomnim naj še to, da listje ne sme biti preveč zmečkano, ker zgubi drugače svoj vabljivi vonj in diši kakor navadno zelišče.

Banatski Janez

Zveplanje satovja se samo zase ne obnese. Če še tako močno žveplaš, boš vedno našel v satih pajčevinaste zavoje moljev in še žive črve. Razen tega pa žvepleni plin uničuje žico v okvirih. Zato naj bi si čebelarji nabavili paradichlorbenzol, ki naj bi ga v primernih posodicah postavili na dveh ali treh krajih v omaro, v kateri hranijo satje. To sredstvo ni škodljivo ter v resnici dobro deluje.

Banatski Janez

POROČILO

o III. rednem občnem zboru
Zveze čebelarških društev za Slovenijo
(Konec)

Ko je tovariš Bukovec končal s svojim referatom, so mu delegati močno aplavdirali in z raznimi klici dajali duška svojemu nezadovoljstvu zaradi samovoljnosti bivšega direktorja Namarja. Nato so predsedstvo občnega zbora obsuli z raznimi vprašanji, na katera so dobili sproti pojasnila. Pri tej debati je tovariš Lobnik, predsednik čebelarškega društva v Slovenskih Konjicah, zahteval, da mora biti referat tovariša Bukovca v celoti objavljen v Slovenskem čebelarju, kar so navzoči soglasno odobrili.

Tovariš Virant iz Ljubljane je prosil za pojasnilo, ali je res naše strokovno glasilo deficitno, kot je bilo omenjeno v bilanci in ali res zaradi tega ne bo več izhajalo. Odgovoril je na to vprašanje tovariš Rojec, ki je izjavil, da je do deficita prišlo zaradi visokih tiskarskih stroškov in prenizke naročnine. Obsoja pa prisilno upravo, ki je list izročila Kmečki knjigi, da bi pod njeno firmo izhajal.

Tovariš Polič je predlagal, naj bi občni zbor razčistil vprašanje reorganizacije Zveze. K temu predlogu se je oglasilo več delegatov, tako n. pr. tovariši Pogačar, Pihlar, Starman, Lobnik, Ježek in drugi, ki so odločno zagovarjali stališče, da mora Zveza čebelarških društev obstojati še naprej. Tovariš Čarman, predsednik čebelarškega društva iz Škofje Loke, je dejal, da je tega mnenja pretežna večina čebelarjev v Sloveniji. Člani njegovega društva so mu na zadnjem masovnem sestanku naročili, da mora na občnem zboru odločno nastopiti proti likvidaciji. Slovenski čebelarji ne smemo dopustiti, da bi organizacijo, ki smo jo 50 let gradili in zanjo delali, nasilno raztrgali.

Veliko debate je bilo tudi o blagajniškem poročilu, ki ni povsem zadovoljilo posameznih delegatov. Pri tej debati je prosil za besedo bivši direktor Namar, češ da je dolžan razložiti nekatere stvari, ki mu jih 6 mesecev ni bilo mogoče. Pripravil je obsežno gradivo, s katerim hoče dokazati, da ga članstvo po krivici obsoja. Gradivo namerava predložiti občnemu zboru Zveze v razpravljanje. Če bi za razpravljanje ne bilo časa, naj zbor izvoli posebno komisijo, ki bi gradivo proučila. Ko so mu nekateri delegati padli v besedo, jim je očital, da je njihov nastop nedemokratičen, ker ga nočejo poslušati in mu s tem jemljejo pravico zagovora, elementarno pravico vsakega svobodnega državljana. Dalje pa ni mogel govoriti, ker so vsi delegati soglasno zahtevali, da naj zapusti občni zbor, kar je tudi storil.

Po njegovem odhodu je tov. Majcen dejal, da se Namar sklicuje na elementarne pravice, ki jih sam ni nikoli upošteval, kar je razvidno tudi iz zapisnikov sej upravnega odbora. Tovariš Ježek je pripomnil, da je bil zadnji upravni odbor Zveze tako rekoč ohromelo telo, ker je tako daleč prišlo, da sta imela od članov pravico odločati o gospodarskih zadevah samo predsednik in Namar.

Nato je tovariš Jamar zaprosil tovariša Jelnicarja, naj bi glede na Bukovčeva izvajanja pojasnil, kako je nakupoval med.

Tovariš Jelnicar je postal ob prihodu direktorja Namarja šef komerciale pri naši čebelarni. Ker se pa v marsičem z njim ni strinjal, mu je postal kmalu nepriljubljen. Namar mu je začel podtikati, da je saboter, šušmar, reakcionar itd. Pri tem je Namarja podpiral tudi tovariš Podgoršek. (Medklici delegatov: »Podgorška vrzite ven!«) Ta mu je očital, kar je zvedel po tovarišici Pajkovi, da je med zaračunaval Zvezi draže, kakor je bil nakupljen. Dokaze za to naj bi imel tov. Rožman. Ko pa je

Rožmana pozval na odgovor, je ta vse zanikal.

Predsednik Majcen je prekinil tovariša Jeltnikarja z vprašanjem, ali je nakupoval med po nalogu, ali samovoljno. Tovariš Jeltnikar je pojasnil, da bi moral po nalogu direktorja nakupiti najmanj 30 vagonov medu, češ da ga rabimo za izvoz 20 vagonov, za domačo prodajo 7 vagonov in za predelavo v medico 3—4 vagoni. Ob vsakem nakupu večje količine medu je ceno določal gospodarski odbor, njegova naloga pa je bila v glavnem ta, da najde dobavitelje. Po še nekaterih drugih Jeltnikarjevih pojasnilih, ki niso osvetlila samo samopašnosti direktorja Namarja, temveč tudi umazano vlogo podpredsednika Podgorška v naši organizaciji, je občni zbor zahteval, da naj delegati izključijo iz članstva največja škodljivca naše Zveze, tovariša Namarja in tovariša Podgorška. Predlog je dal tovariš predsednik Majcen na glasovanje in je bil soglasno sprejet. Glede na to so delegati zahtevali, naj Podgoršek zapusti občni zbor, česar pa ta ni hotel storiti.

Medtem je verifikacijska komisija končala s svojim delom. Predsednik komisije tov. Cvetko je poročal, da sta od 104 izvoljenih delegatov navzoča 102, nakar je predsednik Majcen ugotovil popolno sklepčnost občnega zbora.

Nato je dal na glasovanje dva predloga: predlog tovariša Debevcu o razrešnici upravnemu in nadzornemu odboru ter oddvojen predlog tovariša Raiča, ki je bil v soglasju s referatom tovariša Bukovca. Delegati so se izjavili za predlog tovariša Raiča, po katerem sta bila upravni in nadzorni odbor sicer razrešena svojih dotedanjih poslov, nista bila pa razrešena odgovornosti za nastalo škodo v Zvezi.

Ker je izključen član Podgoršek ključevalno obsedel na svojem mestu in se hotel celo vmešavati v debato, so se začeli nekateri delegati razburjati in zahtevati, naj se odstrani iz dvorane. Tovariš Majcen je bil mnenja, da je Podgorškova krivda sicer dokazana, vendar še ne popolnoma razščiščena. Da ni delal v interesu Zveze, je raz-

vidno že iz tega, ker odločbe o prisilni upravi ni predložil v obravnavanje upravnemu odboru, ki naj bi sklepal o možnosti pritožbe na Izvršni svet. Tovariš Rojec je omenil, da se bo lahko tovariš Podgoršek zagovarjal za svoje grehe pred posebno komisijo, tukaj pa ne bomo izgubljali časa z njim. Vsak drug na njegovem mestu bi zapustil občni zbor, če pa ima tovariš Podgoršek tako trdo kožo, naj ostane.

Ko se je razburjenje zaradi Podgorška nekoliko poglelo, sta tovariša Bukovec in dr. Polič poročala o svojih razgovorih z zastopniki Glavne zadrudne zveze glede reorganizacije čebelarstva in koordinacije dela. Pri Glavni zadrudni Zvezi se je že ustanovil iniciativni odbor za čebelarstvo, pri okrajnih zadrudnih zvezah pa bodo delovali v tej smeri posebni odbori, ki naj bi bili tesno povezani z našimi društvi na podeželju. Delegati so zanimanje Glavne zadrudne zveze za čebelarstvo vzeli z veseljem na znanje in pokazali veliko pripravljenost za sodelovanje. Odločno pa so odklonili vsak protektorat Glavne zadrudne zveze nad našo dosedanjo organizacijo. Daljša in zelo stvarna debata, ki se je nato razvila, je bila zaključena s sklepom, da naj novi odbor najde pota in možnosti za skupno delo obeh organizacijskih linij v korist čebelarstva.

S tem sklepom je soglašal tudi predsednik »Saveza pčelara Jugoslavije« iz Beograda, tovariš Perišić, ki je v daljšem govoru poudaril, da mora biti vsaka čebelarska organizacija tesno povezana s kmetijstvom in da mora s svojimi izkustvi podpirati podeželske čebelarje.

Pri debati o osamosvojitvi naših podjetij so se delegati zgražali nad nizkimi cenitvami čebelarskih predmetov in drugega blaga, ki sta ga prevzela delovna kolektiva bivše čebelarne in mizarske delavnice od naše Zveze. Navzoči so bili zelo zaskrbljeni, kako bo Zveza krila pri Narodni banki svoje obveznosti in druge dajatve, ker so pri prevzemu blaga nastale milijonske difference, ki jih mora Zveza poravnati, čeravno jih ni povzročila. Končno je občni zbor glede na izvajanja tovariša Bukovca in

drugih delegatov, sprejel naslednje sklepe:

1. Zaradi nepravilnosti in zlorab, ki sta jih napravila pri svojem poslovanju v ZČDS, občni zbor izključuje suspendiranega direktorja Poldeta Namarja in načelnika gospodarskega odseka ZČDS Rada Podgorška iz slovenske čebelarke organizacije, ne da bi jih s tem razrešil materialne in kazenske odgovornosti za škodo, ki sta jo povzročila ZČDS.

2. Občni zbor ZČDS ugotavlja, da je načelnik nadzornega odbora Leopold Debevec malomarno opravljal delo, ki ga mu je naložil zadnji občni zbor ZČDS, in je zato soodgovoren za marsikatero nepravilnost v ZČDS.

3. Ker še danes ni znano, kakšno je številčno in stvarno stanje ČE-GO Namar, imenuje občni zbor ZČDS tročlansko komisijo, ki naj natančno in nepristransko preišče poslovanje tega Cegoja in o tem pisмено poroča upravnemu odboru ZČDS. Upravni odbor naj potem glede na rezultate ugotovitev komisije nadalje ukrepa. Delo komisije mora biti končano najkasneje do 1. junija t. l. V komisijo imenuje občni zbor tovariše Franca Cvetka, Miho Jamarja in Ivana Zunka.

4. Občni zbor ugotavlja, da odlok drž. sekretariata za gospodarstvo o uvedbi prisilne uprave v ZČDS ni bil pravomočno predložen upravnemu odboru ZČDS in zato upravni odbor o njem ni mogel pravočasno razpravljati ter se okoristiti s pravnimi sredstvi za izpodbijanje citiranega odloka. Dalje občni zbor sumi, da je do tega odloka prišlo zaradi enostranskih in neobjektivnih podatkov. Sum nam opravičuje nerazumljivo postopanje prisilnega upravnika tov. Jenka. Ta je izdal večji del takšnih odločb, ki se tičejo organizacije ZČDS same, ne glede na to, da jim je skušal dodati gospodarsko ozadje, n. pr. vprašanje Slovenskega čebelarja, odstranitev dosedanjega urednika ter imenovanje novega itd. Zelo se nam zdi nadalje čudno, da je prisilni upravnik odpuštil iz podjetja take uslužbenice, ki so kakorkoli sodelovali z notranjo upravo pri razčiščenju kriminala.

Razdelitev premoženja med ZČDS ter Medeksom in Splošnim mizarstvom na Vrhniki je bila prav tako izvršena mimo upravnega odbora ZČDS. Zato občni zbor naroča novemu odboru, da ukrene vse potrebno za očuvanje zakonitosti in premoženjskih interesov ZČDS.

5. Ker je občni zbor mnenja, da prisilni upravnik Jenko ni imel prav nobene pravice z gospodarskimi motivacijami (češ da je tovariš Rojec zakrivil primanjkljaj pri Slovenskem čebelarju), ki niso resnične, menjavati urednika, postavlja občni zbor znova za urednika tovariša Rojca Vlada, o uredniškem odboru pa naj sklepa novi upravni odbor ter naj vanj imenuje sposobne in napredne čebelarke delavce in pisatelje.

Nadalje naroča občni zbor novemu upravnemu odboru, da prouči možnosti, da bo Slovenski čebelar redno izhajal v istem obsegu kot doslej; če bi zaradi prenzike naročnine ne mogel izhajati, naj primerno poviša naročnino, hkrati pa naj razmišlja o ustanovitvi tiskovnega sklada, v katerega bi društva, ki imajo denar, po možnosti prispevala.

6. Upravni odbor naj temeljito prouči vprašanje Čebelarskih gospodarstev Zveze in vskladi njih delo z gospodarskimi in političnimi smernicami naše ljudske oblasti. V primeru, da bi ta oblika ne ustrezala naši socialistični stvarnosti, naj jih likvidira. Nikakor pa ne more biti noben Cego večji od 60 čebeljih družin.

7. Občni zbor naroča upravnemu odboru, naj vskladi izdatke z dohodki Zveze in napravi radikalne korake, da Zveza ne bo pasivna. Število osebja naj zniža na minimum. Funkcije odbornikov in sodelavcev naj bodo načeloma častne, le za posebno opravilo naj povrne efektivne izdatke.

8. Občni zbor odklanja vsako odgovornost za sklepe, ki jih je napravil gospodarski odbor Zveze in ki jih ni dal v odobritev upravnemu odboru Zveze, ker niti občni zbor Zveze niti upravni odbor Zveze nista dala prav nobenih pooblastil gospodarskemu odboru, da v njunem imenu nastopa ali ukrepa. Gospodarski odbor ni bil voljen organ

Zveze, namreč le imenovan posvetovalni organ, to se pravi, organ, ki bo izvrševal gospodarsko dejavnost Zveze po direktivah in odločbah upravnega odbora Zveze. Za vse, kar je gospodarski odbor ukrepal na svojo pest, brez odobritve upravnega odbora, nosi sam oziroma njegovi člani popolno odgovornost. To naj novi upravni odbor upošteva in v zgornjem smislu tudi dela.

9. Novi upravni odbor naj zopet vzpostavi trdne vezi s terenskimi čebelarstvenimi organizacijami, podpre naj jih s predavanji in tečaji pri njihovem delu. Čebelarstva pa naj okrepe svoje organizacije in dajo novoizvoljenemu upravnemu odboru vso moralno in materialno podporo, da bo mogel premagati žalostne posledice, ki so jih zakrivila nekateri brezvestneži.

10. Novi odbor naj začne znova akcijo za izdajo uredbe o zaščiti čebelarstva in zlasti uredbe o ajdovih pasiščih. Kot podlago za te uredbe naj vzame osnutek, ki je bil pred leti objavljen v Slovenskem čebelarju.

11. Ker bo delo novega odbora pravilno steklo le, če bo na eni strani trdna povezava s čebelarji in njihovimi terenskimi organizacijami, na drugi strani pa z našo ljudsko oblastjo, naroča občni zbor novemu odboru, da sodeluje v vseh akcijah ljudske oblasti za izboljšanje našega čebelarstva in prav tako s čebelarstvenimi organizacijami bratskih ljudskih republik.

12. Občni zbor naroča upravnemu odboru, da poišče vse možnosti za sodelovanje z združenimi organizacijami in njihovo zastopnico Glavno združno zvezo Slovenije. V primeru, da bi upravni odbor ZČDS spoznal, da bi organizacijsko povezava ZČDS z združno organizacijo ustvarila še boljše pogoje za napredek našega čebelarstva, naj skliče izredni občni zbor, ki bo o taki spojitvi dokončno odločal.

13. Nikakor pa ni mogoče govoriti o likvidaciji ZČDS, dokler niso izpolnjeni naslednji pogoji:

a) Popolna ugotovitev nepravilnosti in zlorab v ZČDS, ugotovitev krivcev in njih predaja sodišču.

b) Ugotovitev zakonitosti postopanja prisilnega upravnika pri izdajanju posameznih odločb in odvajanju gospodarskih podjetij od Zveze.

c) Ugotovitev, ali je bil sam postopek pri dodeljevanju in ocenjevanju finančnih sredstev, ki so jih dobila oddvojena podjetja, pravilen in če je morala res Zveza odstopiti več finančnih sredstev, kot pa ji to dovoljuje njena finančna moč.

d) Ugotovitev dejanskega stanja Zveze.

Občni zbor se namreč nikakor ne strinja z izjavami zastopnikov Narodne banke na zadnji seji upravnega odbora, ki so trdili, da je naša čebelarstvena organizacija zgubila zaupanje naše ljudske oblasti ter protestira proti posploševanju in razširjanju krivde tako na upravni odbor kakor na vse naše čebelarstvene organizacije. Z ugotovitvami, ki jih mora napraviti novi odbor, bomo dokazali, da je naša čebelarstvena organizacija zdrava in napredna. Zato želimo le eno: pomagajte nam vsi, da prebolimo rane in z novimi silami podpremo slovensko napredno čebelarstvo.

Pri volitvah so bili izvoljeni kot člani novega upravnega odbora tile tovariši: Bukovec Avguštin, Cvetko Franc, Jamar Miha, Jelnikar Anton, Majcen Ivo, dr. Polič Svetozar, Raič Slavko, Rojec Vlado, Senegačnik Edi in Virant Anton. Kot člani širšega odbora pa tovariši: Belec Janko, dr. Bratina Radovan, Geč Ivan, Gorkič Pavel, Gradišar Franc, Lampe Jože, Miholič Koloman, Mikec Miha, Močnik Peter, Resman Franc in Štefanciosa Anton.

Nadzorni odbor: Globokar Ivan, Mihelič Stane, Slander Jožko, Verbič Anton in Žunko Ivan.

Disciplinsko razsodišče: Benko Alojzij, Bukovec Avgust, Čmer Lado, Grabrijan Niko in Marolt Janko.

Delegati za skupščino Saveza v Beogradu: Belec Janko, Mihelič Stane in Rojec Vlado, kot namestnik Rihar Jože.

Po volitvah se je razvila debata o ČEGO-jih, pri kateri je občni zbor sklenil, da mora za to določena komisija pregledati vse ČEGO-je, v kakšnem stanju so. Sledila je še razprava o vsebini

Slovenskega čebelarja in obvezni naročnini nanj.

Pred zaključkom občnega zbora so delegati sprejeli resolucije, ki so bile poslane podpredsedniku Zvezne vlade, tovarišu Edvardu Kardelju, predsedniku Glavne zadruške zveze Viktorju Avblju in Javnemu tožilstvu za LRS v Ljubljani.

Občni zbor je bil zaključen ob 17. uri.

DOPISI

CUDEN RAČUN

Pred kratkim sem se oglasil v trgovini »MEDEX«, da bi zamenjal vosek za satnice. Voska je bilo 2,55 kg in odbitka 2% = 5 dkg; dobil sem 2,50 kg satnic. Do tu je bilo vse v redu. Ko sem pa prejel račun za delo satnic, sem videl da znaša 472 din. Zaračunali so mi namreč za delo tudi tistih 5 dkg voska, ki so mi jih odtrgali. Zanimivo, kaj ne?

Sploh ne vem, zakaj se nam vosek odtrguje. Včasih je bilo to potrebno, ker smo s tem odtegljajem podpirali začetnike, ki bi si drugače voska ali satnic ne mogli nabaviti. »MEDEX« pa je vendar popolnoma trgovsko podjetje in mu je kaj malo do pospeševanja čebelarstva. Ko sem bil pred okupacijo še član viškega čebelarskega društva, smo čebelarji sami kuhali voščine in tudi sami delali satnice. Vsak član pa je dobil toliko kilogramov satnic, kolikor kilogramov voska je oddal. In še je imela podružnica lep dohodek od dela satnic. Zakaj? Med satnice pride ob izdelovanju nekaj vode, kar pri večji množini precej zviša njih težo. Da je res tako, kaže in potrjuje tole: Letos se mi je 13 satnic tako zmaličilo, da sem jih moral pretopiti. Ko sem stehal potem dobljeni vosek, je znašala njegova teža 0,78 kg, medtem ko tehta trinajst satnic, takoj ko jih kupiš pri »MEDEX«-u, preko enega kilograma. »MEDEX« torej že pri tem nekaj zasluzi in ni prav, da ta zaslužek tako rafinirano zvišuje. Če bo šlo tako naprej, se bomo zatekli k samopomoči, kot je to storilo Radovljiško čebelarsko društvo, ki že samo izdeluje satnice.

Ko sem drugič prišel v trgovino po satnice, so mi poleg odtegljaja zaračunali za delo satnic 190 din pri kilogramu namesto 185, kakor je bilo sporočeno v zadnji številki Slovenskega čebelarja.

Mnenja sem, da je neka stalnost pri cenah v solidni trgovini potrebna, »MEDEX« pa si menda hoče pridobiti sloves solidnosti z zviševanjem cen. Marsikatero orodje in potrebščine so pretirano drage, če pa prideš ponudit med v prodajo, ti ga prevzamejo po najnižji ceni. V takih okoliščinah preneha vsako prijateljstvo.

C. K.

OPOZORILO

Zavarovalni zavod je res koristna ustanova, vendar samo tedaj, če pravilno izplačuje odškodnine. DOZ ne povrne škode za vsak panj, ki je izumrl. To je jasno že iz pogojev za zavarovanje čebel pod točko 3'g.

Vsekakor je za zavarovance koristno, da na polici natančno napišejo, kako so čebele zavarovane. Nekateri DOZ-ovi zastopniki se namreč prav nič ne razumejo na svoj posel. Zavarujejo še celo take panje, ki bi jih po svojih predpisih ne smeli.

Banatski Janez

STATISTIKA ČLANSTVA

V naši prvi okrožnici smo pozvali vsa čebelarska društva, naj nam na priloženem obrazcu pošljejo številčno stanje članstva po poklicih. Do danes se je temu pozivu odzvalo samo 9 čebelarskih društev. Tako še sedaj ne vemo, koliko ima Zveza članov in kakšne čebelarje zastopa. Ta brezbržnost nekaterih društev nam je nerazumljiva, in sicer tem bolj, ker je ravno v njih največ zabavljacev, ki takoj raztrobijjo, če ne prejmejo od Zveze pravočasnega odgovora na kako svoje vprašanje, samih sebe pa ne vidijo.

Tajnike vseh društev, ki nam še niso poslala zahtevanih podatkov, ponovno prosimo, da si vzamejo vsaj eno uro časa, da izpolnijo po članskih prijavnicaht statistično polo in jo nam čimprej pošljejo.

Tajništvo Zveze

EPILOG K CELJSKI POVODNJI

Požrtvovalnost posameznikov in skupnosti je odpravila posledice letošnje celjske katastrofe. Čez polja in travnike je narava razgrnila svoj zeleni plašč, tako da se je verjetno marsikateri udeležence velike proslave na Ostrožnem začudeno vprašal, čemu je bilo toliko hrupa, ko sedaj že skoraj ničesar ni več videti. To drži. Drži pa tudi to, da so bile vložene vzporedno s pripravami za Ostrožno zelo velike investicije prav v končno odpravo posledic poplave.

Pri tem pa tudi poplavljeni čebelarji nismo stali ob strani. Vsak zase se je potrudil, da si je iz šare, ki mu je ostala po poplavi, sestavil skromen, dostojen čebelnjak in ga postavil na staro mesto. Nekatere družine v panjih so sedaj že zopet razgibane. Seveda je to zahtevalo ogromno truda in tudi — denarja. Satovje je bilo v spodnjih panjih popolnoma uničeno. Tega je bilo treba nadomestiti. Združiti je bilo treba nekatere, povsem oslABLJENE družine, nadomestiti padle matice itd. Blatni travniki niso dali nikake paše. Poplavi sledeče deževje je povzročilo zakasnitev košnje in do prvih cvetov otave sta potekla dva mesca. Ves čas je bilo treba krmiti. Letos tudi ajda ni dala tistega, kar smo pričakovali od nje. Medeni sati so prazni.

Prepričan sem, da bi marsikdo od nas poplavljenec obupal pri obnovi, če ne bi imeli takoj sprva tako močne moralne opore pri našem matičnem društvu. Nekaj dni po poplavi so bili njih odposlanci že na terenu. Ocenjevali so škodo ter nam strokovno in materialno pomagali. Od tega si dobil matico, od onega izdelane sate, tretji ti je vcepil zrel matičnik itd.

Če le mogoče, ne združuj! Poskusi rešiti vse družine! Ne boj se stroškov, ti že pomoreno. Poročaj o razvoju in nas takoj poklič, če ti bomo potrebni. Takšni in podobni nasveti so nam dajali pogum in prispevali k temu, da je sedaj marsikatera naša čebelja družina zopet sposobna za zazimljenje. Razen družine in društva je poplavljenec pod-

prla s precejšnjim denarnim zneskom tudi Zveza čebel društev Slovenije.

Vsega tega nismo pričakovali. Ni treba posebej poudarjati, da je naša takšna nesebična, vsestranska pomoč v naših vrstah primeren odmev in ne bo prešla v pozabo. B.

KAKO SEM RESEVAL CEBELE

V tragični noči od 4. na 5. junij je deževalo, treskalo in bobnelo, kot bi se svet podiral. Razen očeta, ki je bil pokonci in na straži, smo šli vsi ostali počivati. To seveda ni bil nikak počitek, saj ni niti eden od nas zatisnil očesa. Bobnenje je postajalo čedalje hujše. Naenkrat zagrmí, luč ugasne in začuje se žvenket opeke. Vsi smo planili iz postelje, oče pa k oknu. Mati je vprašala očeta: »Kaj je to?« Oče je odgovoril: »Čebelnjak je šel narobe.«

Naš čebelnjak je stal pod hribom kakih 60 metrov oddaljen od hiše. Utrgal se je plaz in v hipu je bil s panji vred v blatni brozgi. Takoj smo bili vsi zunaj: oče, mati, sestra in jaz. Do kolen smo brodili po blatu ter reševali v najhujšem naliču in temi, kar se je pač rešiti dalo. Najboljši panj je bil razbit, sati so bili raztreseni po blatu, čebele pa so plavale po narastli reki. Drugi panji so kobacali sem in tja kakor pijanci. Znosili smo v hišo vse, kar smo mogli uloviti. Zjutraj smo z zaskrbljenimi obrazi ogledovali podrtijo, ki jo je prinesla celjska Sodoma in Gomora. Čebelnjak je stal narobe, opeke je bilo tri četrtrtine razbite. Od 4 AŽ-panjev je bil samo eden še v redu, dunajčan pa popolnoma razrušen, le mali kranjič je bil nepoškodovan. Kakih 50% muh je morda še ostalo pri življenju, vse druge so potonile. Uboge živalce!

Moj up je šel za letos po vodi. Čebelnjak sicer sedaj zopet stoji, seveda na drugem mestu, toda v njem ni pravega življenja. Zelo sem oškodovan in prizadet po tej nenadni in nepričakovani nesreči. Ker sem še mlad čebelar, prosim Zvezo in dobrovoljne čebelarje, da mi pomagajo v prihodnjem letu vzpostaviti moje čebelarstvo. Izidor Urlep

Sentandraž, pošta Polzela

ČEBELARJI, ZAVARUJTE ČEBELE!

Dne 22. junija je divjala nad Lomom pri Trziču silna nevihta. Strele so neprestano švigale na vse strani in ena od njih je udarila tudi v smreko, ki stoji poleg čebelnjaka tov. Josipa Kobala. S smreke je preskočila na streho čebelnjaka in mu odbila en vogal. Sreča v nesreči je bila, da je strela našla električni vod, ki jo je speljal v stran, tako da ni napravila na panjih nikake škode. Razbila je pač v sobi električno svetilko, razmetala po tleh nekatere stvari, vendar do požara ni prišlo.

Tovariš Kobal je imel svoje čebele zavarovane pri DOZ-u, ki mu je povrnil ugotovljeno škodo. Ker nihče ne ve, kdaj ga lahko doleti podobna nezgoda, priporočamo vsem čebelarjem, da pravočasno zavarujejo svoje čebele in čebelnjake proti požaru in drugim elementarnim nezgodam.

TISKOVNI SKLAD

Za tiskovni sklad Slovenskega čebelarja je darovalo Čebelarstvo društvo v Mariboru 10.000 din, Čebelarstvo društvo v Ljutomeru pa poleg prejšnjih 5000 din še 850 din. Čebelarstvo društvo v Krškem nas je obvestilo, da bodo po sklepu seje poslali v ta namen 10.000 din. Sklad se je zvišal za 10.850 din in znaša sedaj 24.600 din. Pričakujemo tudi od ostalih društev, da se bodo pridružila tej naši podporni akciji ter tako pomagala Slovenskemu čebelarju, da bo lahko spet izhajal mesečno in v primernem obsegu.

IZ UREDNISTVA

V zadnji dvojni številki je uredništvo na 187. strani spregledalo napako, ki tembolj udarja v oči, ker se ni pojavila samo v tekstu, temveč tudi v naslovu. Dalije, o katerih je tamkaj govor, se pravilno imenujejo Coltnessove dalije.

IZ UPRAVE LISTA

Naš list izhaja v 5000 izvodih. Kakor pa vse kaže, je bila naklada ob pričetku leta prenizko ocenjena, ker gre h koncu, medtem ko naročila še vedno prihajajo. Vsem, ki se zanimajo za naš list, pri-

poročamo, da z naročili pohite, ker jim kasneje ne bomo mogli ustreči.

Na razpolago pa je še vedno precejšnje število kompletnih letnikov lanskega Slovenskega čebelarja. **Prodajamo jih po znižani ceni 150 din.** Uместno bi bilo, da bi društva in družine izpopolnile z njimi svoje strokovne knjižnice. Tudi začetniki in vsi tisti, ki lani niso bili naročeni na naš list, bodo z njegovo vsebino in lepo opremo zadovoljni, če ga bodo nabavili. Če bi bilo kaj več reflektantov na vezane letnike, bi uprava poskrbela za skupno vezavo, ki bi stala kakih 200 din. Naročila sprejema do konca tega leta.

NEREDNO PREJEMANJE SLOVENSKEGA ČEBELARJA

Izvršni odbor naše Zveze prizna, da je bilo veliko naročnikov upravičeno nevoljnih, ker niso dobili ob pravem času ali pa sploh ne našega strokovnega glasila. V opravičilo nekaj pojasnil. Dvojna številka za maj in junij je pravočasno izšla, toda razposlati je nismo smeli, dokler si nismo pridobili zopet pravice izdajanja, ki jo je prisilna uprava s posebnim odlokom prenesla na »Kmečko knjigo. Ko je bilo to urejeno, smo takoj razposlali list vsem tistim članom, ki so v redu plačali naročnino za leto 1954. Nadaljnje razpošiljanje in reklamacije je prevzel neki uslužbenec, ki pa tega posla ni dovolj vestno opravljal. Šele tedaj, ko je bil poklican na dvomesečne orožne vaje smo videli, kakšni zaostanki so pri listu. Ni kazalo drugega, kakor da smo najeli novo moč, ki je vodila upravo lista že na Titovi cesti pri bivši čebelarški zadrugi. Upamo, da bo zamotana kartoteka kmalu urejena in zmeda, ki ni nastala po naši krivdi, odpravljena.

PRODAM ALI ZAMENJAM

za kako drugo protivrednost čebelje družine s satjem v novih AZ-panjih. — Ivan Burkeljca, Gorenja Sava 2, pošta Kranj.

ČEBELNJAK

prodam po primeri ceni. — Franc Kancler, Spodnja Hajdina 12 pri Ptuj.